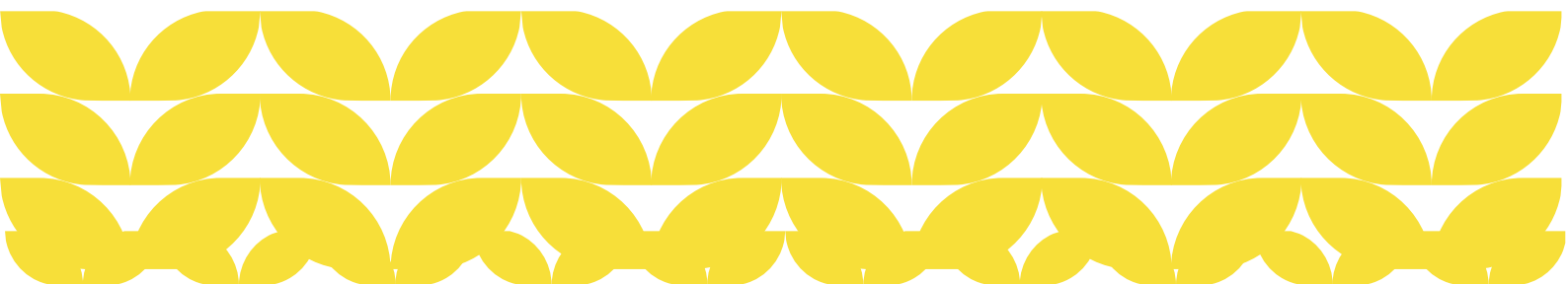

Tarkastuslautakunnan arviointikertomus vuodelta 2022

Sisällys

1.	Puheenjohtajan tervehdys	3
2.	Kaupungin tarkastuskokonaisuus.....	4
2.1.	Sisäinen tarkastus.....	4
2.2.	Tilitarkastus	4
2.3.	Tarkastuslautakunta	5
3.	Tarkastuslautakunnan arviointitehtävän toteuttaminen.....	6
3.1.	Kokoonpano ja esteellisyydet.....	6
3.2.	Arvioinnin tietolähteet.....	7
3.3.	Vuoden 2021 havaintojen käsittely.....	7
4.	Kaupungin strategiset tavoitteet.....	13
4.1.	Strategisten tavoitteiden toteutuminen	14
5.	Vuoden 2022 talouden analyysi.....	16
5.1.	Kriisikuntakriteerit.....	16
5.2.	Talous ja tasapainottamistoimenpiteet.....	19
6.	Kunta ja konsernipalvelut	23
6.1.	Kaupungin henkilöstö ja henkilöstön hyvinvointi	24
7.	Opetuksen ja kasvatuksen palvelualue.....	30
8.	Hyvinvoinnin palvelualue	34
8.1.	Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palvelut.....	40
8.2.	Työllisyys- ja kotoutumispalvelut.....	41
8.3.	Vapaa-aika ja harrastuspalvelut	42
9.	Kaupunkikehityksen palvelualue	43
9.1.	Järvenpään Vesi	47
10.	Tarkastuslautakunnan esitys arviointikertomuksen käsittelyprosessiksi.....	48
11.	Vakuudeksi.....	49

1. Puheenjohtajan tervehdys

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on tuottaa kaupunginvaltuustolle objektiivista arviointitietoa kaupungin toiminnan ja talouden ohjausta ja kehittämistä varten. Arviointityön tulokset kootaan vuosittain arviointikertomukseksi, joka käsitellään valtuustossa samassa kokouksessa kuin kaupungin tilinpäätös.

Uskon, että olemme tänäkin vuonna onnistuneet tuottamaan kaupunginvaltuuston käyttöön tietoa, joka helpottaa tulevaa päätöksentekoa ja kaupungin toiminnan pitkäjänteistä kehittämistä. Palaute onnistumistamme on tervetullutta.

Vuosi 2022 jää historiaan monen muutoksen johdosta. Helmikuussa Venäjän aloittama hyökkäyssota Ukrainaan heikentää turvallisuutta pitkäkestoisesti Euroopassa. Sodan seurauksena myös globaali talous on muuttunut epävarmemmaksi nostaten hyödykkeiden hintoja, sekä korkoja ja kasvattanut inflaatiota. Ukrainasta on paennut ihmisiä Venäjän hyökkäyssotaa turvaan myös Järvenpäähän.

Alkuvuoden 2022 aikana uudistettiin yhteistyönä eri vaiheissa luottamushenkilöiden, viranhaltijoiden ja henkilöstön kesken erinomainen kaupunkistrategia ohjaamaan Järvenpään kaupungin toimintaa. Kaupunkistrategian osana hyväksyttiin myös visio, missio, arvot ja strategiset painopisteet. Visiomme on, että vuonna 2030 järvenpääläiset voivat hyvin ja asiat hoituvat sujuvasti metropolialueen pohjoisessa keskuk- sessä. Painopisteitä ovat kestävä ja hallittu kasvu, vireä kaupunkielämä ja ajoissa auttaminen. Uudet arvot ovat oikeudenmukaisuus, rohkeus ja vastuullisuus.

Vielä vuoden 2022 osalta tarkastuslautakunta on arvioinut kaupungin toimintaa alun perin vuonna 2018 valtuustossa hyväksytyjen ja sittemmin vuonna 2019 päivitettyjen vision ja tulevaisuuskuvienv pohjalta. Sitovia toiminnallisten tavoitteiden tavoiteaikatauluja on korjattu valtuuston päätöksillä kahdesti, vuonna 2020 ja viimeksi vuonna 2021. Strategisista tavoitteista 68 % on toteutunut tai etenemässä aikataulussa, 28 % oli jäljessä aikataulusta ja 4 % ei toteutunut.

Valtuusto valitsi 21.11.2022 kokouksessaan kaupunginjohtajaksi Iiris Laukkasen kesällä irtisanoutuneen Olli Naukkarisen seuraajaksi. Äänestystuloksen selvittyä, valtuusto puhkesi spontaaneihin aplodeihin.

Järvenpään kaupungin hallinto- ja asiakaspalvelutoiminnot keskitettiin uusiin monitoimitiloihin, Bulevardi- kortteliin vuoden 2022 lopulla. Tiloihin muutti yhteensä noin 230 kaupunkikonsernin työntekijää. Henki- löstö oli laajasti mukana suunnittelemassa tiloja mm. määrittämässä tulevaisuuden työtapoja työympäris- tökonseptin aikaansaamiseksi.

Vuoden 2022 tulos oli 3,9 miljoonaa euroa alijäämäinen. Talouden tasapainotustoimia on edelleen jatket- tava taseen vahvistamiseksi ja velkaantumisen taittamiseksi. Pitkään jatkunut sinnittely omaisuutta myy- mällä ei asiaa ratkaise.

Keskeisten konsernihallintoon liittyvä *Konserniohje* on jäänyt ajastaan jälkeen. Tarkastuslautakunta suo- sitteli vuoden 2021 arviointikertomuksessaan ohjekokonaisuuden ajantasaistamista. Myös tilintarkastaja oli kiinnittänyt vuoden 2021 tilintarkastuksessa asiaan huomiota ja laatinut aiheesta kaupunginhallituk- selle varsin poikkeuksellisen *tilintarkastuspöytäkirjan*. Kaupunginhallitus on arviointikertomuksen vasti- neessaan todennut seuraavaa: ”Tavoite on saada asiakirjat valmiiksi syksyn 2022 aikana ja päätettäväksi viimeistään vuoden 2023 alussa.”. Tämä ei ole kuitenkaan toteutunut.

Haluan kiittää arviointikohteiden edustajia – kaupungin konsernipalveluiden sekä palvelualueiden viran- haltijoita ja työntekijöitä. Luottamushenkilöitä, tarkastuslautakunnan sihteeriä, tilintarkastajaa ja sisäistä tarkastajaa mutkattomasta, yhtenäisestä ja hyvin ammattimaisesta yhteistyöstä.

Suuret kiitokset ansaitsevat myös kaikki tarkastuslautakunnan jäsenet. Olen iloinen, että lautakunta käy avointa ja rakentavaa keskustelua päätettävänä ja valmistelussa olevista asioista. Jokainen lautakunnan

jäsen on tuonut lisäarvoa työskentelyyn omaa taustaansa, kokemustaan ja erityisosaamistaan hyödyntäen.

Järvenpäässä 23.5.2023

Vesa Müller

Tarkastuslautakunnan puheenjohtaja

2. Kaupungin tarkastuskokonaisuus

Järvenpään kaupungin toiminnan ja talouden tarkastuskokonaisuus koostuu sisäisestä ja ulkoisesta valvonnasta.

Kaupungin sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta vastaa Järvenpään hallintosäännön mukaisesti kaupunginhallitus. Sisäinen tarkastus, osana sisäistä valvontaa on riippumatonta ja objektiivista arviointi-, varmistus- sekä konsultointitoimintaa, jonka tarkoituksena on tuottaa lisäarvoa organisaatiolle ja parantaa sen toimintaa. Sisäinen tarkastus tukee kaupungin johtoa tavoitteiden saavuttamisessa tarjoamalla järjestelmällisen lähestymistavan organisaation riskienhallinta-, valvonta-, johtamis- ja hallintoprosessien tehokkuuden arviointiin ja kehittämiseen.

Ulkoinen valvonta jakaantuu lakisääteisiin tilintarkastukseen ja luottamushenkilöistä koostuvan tarkastuslautakunnan arviointiin.

2.1. Sisäinen tarkastus

Järvenpään kaupungin sisäinen tarkastus on ostettu tarkastuspalveluna vuodesta 2020 lähtien. Sisäisen tarkastuksen uusi vuoden mittainen sopimuskausi alkoi joulukuussa 2022 ja palveluntuottajaksi kilpailutuksen jälkeen valittiin BDO Auditor Oy. Sopimuksessa on mahdollisuus yhden vuoden optiokauteen. BDO Auditor Oy:n nimeämänä sisäisenä tilintarkastajana on toiminut Sanna-Mari Viljanen. Hän esitteli vuoden 2022 sisäisen tarkastuksen työohjelman sekä tarkastustuloksia tarkastuslautakunnalle 1.11.2022.

2.2. Tilitarkastus

Kaupungin lakisääteisenä tilintarkastusyhteisönä toimi arviointivuonna BDO Auditor Oy asiakasvastuullisena tilintarkastajana HT, JHT Minna Ainasvuori. Kaupunginvaltuusto päätti kokouksessaan 21.6.2021 käyttää 1. optiokauden edellä mainitun tilintarkastusyhteisön Järvenpään kaupungin tilintarkastajaksi tilikaudelle 2022 (1.1.-31.12.2022).

Tilintarkastus on luonteeltaan laillisuustarkastusta. Tilintarkastajan on kuntalain mukaan tarkastettava kunkin tilikauden hallinto, kirjanpito ja tilinpäätös.

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on seurata tilintarkastajan työsuunnitelman toteutumista. Tilintarkastaja esitti tilivuoden 2022 tarkastusta koskevan työsuunnitelmansa tarkastuslautakunnalle marraskuussa 2021 ja antoi vuoden 2022 tilintarkastuksen loppuraportin 24.4.2023. Tätä täydensi tilitarkastajan väliraportti, jonka hän antoi tarkastuslautakunnalle 24.1.2023.

Tarkastukset on toteutettu työohjelman mukaisesti ja tarkastuslautakunta pitää tilintarkastustoiminnan voimavaroja riittävinä kaupungin nykyiseen toimintaan nähden.

2.3. Tarkastuslautakunta

Tarkastuslautakunnan toiminta ja tehtävät perustuvat kuntalakiin. Tarkastuslautakunta on suoraan kaupunginvaltuuston alainen toimielin. Tämä korostaa lautakunnan riippumattomuutta. Lautakunnan toimintaa ohjaa lisäksi Järvenpään kaupungin hallintosääntö. Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan tehtävänä on:

1. valmistella valtuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat;
2. arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla;
3. arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää;
4. huolehtia kunnan ja sen tytäryhteisöjen tarkastuksen yhteensovittamisesta;
5. valvoa 84 §:ssä säädetyn sidonnaisuuksien ilmoittamisvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuustolle tiedoksi;
6. valmistella kunnanhallitukselle esitys tehtäviään koskeviksi hallintosäännön määräyksiksi sekä arvioinnin ja tarkastuksen talousarvioksi

Sidonnaisuusilmoitukset

Tarkastuslautakunnan tehtäviin on vuodesta 2017 alkaen kuulunut sidonnaisuuksien ilmoitusvelvollisuuden noudattamisen valvonta. Ilmoitusvelvollisia Järvenpään kaupungilla on 65 henkilöä ja ilmoituksen sidonnaisuuksistaan on toimittanut 63 henkilöä. Tarkastuslautakunta saattoi sidonnaisuusilmoitukset hallintosäännön mukaisesti valtuustolle tiedoksi vuoden ensimmäisessä valtuuston kokouksessa 13.2.2023.

3. Tarkastuslautakunnan arviointitehtävän toteuttaminen

3.1. Kokoonpano ja esteellisyydet

Järvenpään kaupungin tarkastuslautakunnassa on 11 varsinaista jäsentä ja heillä henkilökohtaiset varajäsenet.

Jäsen	Valtuustoryhmä	Varajäsen
Vesa Müller, puheenjohtaja	KOK	Seán McLoughlin
Seppo Heino, varapuheenjohtaja	PS	Leif Segersvärd
Ari Alapartanen	VAS	Sanna Kuosma
Ursula Arsiola	VIHR	Satu Lumme
Päivi Christensen (-13.6.22)	KOK	Topi Rantala
Jari Saarinen (13.6.22-)	KOK	Topi Rantala
Antti Honkanen	SDP	Ari Kettunen
Liisa Majanen	SDP	Irma Uhlenius
Veera Männistö	KD	Päivi Pasanen
Liina Tiusanen	KESK	Kristiina Vainikka (-10.10.2022)
Liina Tiusanen	KESK	Riikka Hasko (10.10.2022-)
Lotta Vainiola	VAS	Heini Liimatainen
Tommi Vainikainen	PLUS	Arvi Kekäläinen

Kuva 1 Tarkastuslautakunta arviointiseminaarissa Tuusulassa

Tarkastuslautakunnan sihteerinä on vuoden 2022 toiminut JHT Annika Sveholm BDO Auditor Oy:stä.

Tarkastuslautakunta piti vuoden 2022 aikana 12 kokousta ja käsitteli 35 asiaa (vuonna 2021: 18 kokousta ja 49 asiaa).

Arviointikertomuksen laadinnan yhteydessä on todettu seuraavat esteellisyydet:

Jäsen	Esteellisyys
Antti Honkanen	Opetus- ja kasvatustalautakunta, Keski-Uudenmaan Musiikkiopisto
Seán McLoughlin	Hyvinvointilautakunta
Veera Männistö	Kaupunkikehityslautakunta
Satu Lumme	Opetus- ja kasvatustalautakunta, Hyvinvointilautakunta

Esteelliset jäsenet eivät ole osallistuneet kyseistä aihetta koskevan arviointiosion tekstien hyväksymiseen.

3.2. Arvioinnin tietolähteet

Tarkastuslautakunta on perehtynyt tarkastusaiheisiin kuulemalla viranhaltija- ja luottamushenkilöjohtoa, asiantuntijoita, henkilöstön edustajia sekä muita arviointikohteen vastuuhenkilöitä.

Arvioinnin tietolähteinä ovat tarkastuslautakunnan kokouksissa saadut tiedot ja tehdyt havainnot, selvitykset sekä toimintakertomustiedot, kaupungin yksiköissä laaditut raportit ja muu niihin liittyvä asiakirja-aineisto, sekä kaupunginhallituksen ja kaupunginjohtajan allekirjoittama vuoden 2022 tilinpäätös ja siihen kuuluva toimintakertomus. Tarkastuslautakunta on lisäksi tutustunut valtuuston, kaupunginhallituksen sekä lautakuntien pöytäkirjoihin sekä liiteaineistoon. Tietolähteinä lautakunta on käyttänyt myös palveluiden käyttäjille ja kaupungin työntekijöille suunnattujen kyselyiden tuloksia sekä valtakunnallisia selvityksiä ja vertailuja. Lisäksi käytössä ovat olleet tilintarkastajan ja sisäisen tarkastajan raportit. Arvioinnissa korostuvat arviointivuoden painotukset sekä lautakunnassa käsitellyt asiat.

3.3. Vuoden 2021 havaintojen käsittely

Tarkastuslautakunta on vuoden 2021 arviointikertomuksessa esittänyt yhteensä 31 kpl suosituksia, ehdotuksia tai lisäselvityspyyntöjä, joihin kaupunginhallitus on 26.9.2022 antanut vastineet. Arvio-sarakkeessa on tarkastuslautakunnan arvio ehdotuksen tai suosituksen toimeenpanosta tai vastineen riittävydestä.

Tarkastuslautakunnan ehdotus/suositus	Konsernipalvelut	Tarkastuslautakunnan Arvio
Tarkastuslautakunta suosittelee viipymättä ajantasaistamaan ja yksinkertaistamaan vanhentuneen konserniohje-kokonaisuutta ja sen rakennetta. Ohjeet sisältävät ainakin omistajapolitiikan, sijoitus- ja rahoitustoiminnan periaatteet sekä konserniohjeet. Päivitystyölle on myös laadittava sitova toteutusajakaulu.	Asiakirjan päivitys on meneillään. Tavoite on saada asiakirjat valmiiksi syksyn 2022 aikana ja päätettäväksi viimeistään vuoden 2023 alussa.	Konserniohjetta ei ole päivitetty vastineen mukaisessa ajakauluksessa.
Tarkastuslautakunta suosittelee ajantasaistamaan ja yksinkertaistamaan sisäisen valvontaan, riskienhallintaan ja sisäiseen tarkastukseen liittyvää ohjeistuskokonaisuutta ja sen rakennetta. Suosittelemme myös laatimaan päivitystyölle toteutusajakaulun.	Sisäisen valvonnan ohjeen päivitys on meneillään. Tavoite on saada asiakirja valmiiksi syksyn 2022 aikana ja päätettäväksi viimeistään vuoden 2023 alussa. Riskienhallinnan yleisohjeen päivitys on tehtävissä aikaisintaan vuonna 2023.	Sisäisen valvonnan ohje on päivitetty ja päätetty ilmoitetun ajakaulun mukaisesti. Tarkastuslautakunta toteaa vastauksen olevan riittävä.

<p>Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota tilinpäätöksen kielelliseen ilmaisuun ja toivookin aikaisempaa selkeämpää ja ymmärrettävämpää kielellistä ilmaisua tilinpäätöksessä. Tämä ei toteutunut esimerkiksi kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan arvioinnissa ja johtopäätöksissä tilinpäätöksessä, mikäli kun osaa riskienhallinnan uudistamisen perusteiden erittelystä oli kielelliseltä ilmaisultaan haasteellista ymmärtää arviointikertomuksen laatimiseksi.</p>	<p>Kaupungin sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toteuttamisen arviointi on koostettu palvelualueidenantamista kommentteista ja arvioista ja johtopäätökset ja kehittämisehdotukset on koostettu saatujen ehdotusten ja todetujen kehittämistarpeiden pohjalta.</p> <p>Arviointikysely tehdään vuosittain ja se sisältää laajat kysymyspatteristot kuhunkin sisäisen valvonnan osakokonaisuuteen liittyen. Arviointien ja johtopäätösten ymmärrettävyyttä voisi parantaa kyselyn laajempi avaaminen tilinpäätöksen yhteydessä.</p> <p>Hyvän virkakielen tulee olla ymmärrettävää ja siihen tullaan kiinnittämään jatkossa enemmän huomiota.</p>	<p>Tarkastuslautakunta toteaa vastauksen olevan riittävä.</p>
<p>Järvenpään kaupungin sisäisen tarkastuksen järjestämisen toimintamalliksi tehdään pidempiaikainen linjaus. Vaihtoehtoina ovat ainakin rekrytoida oma sisäinen tarkastaja, rekrytoida sisäinen tarkastaja jonkun toisen kuntatoimijan kanssa tai hankkia sisäisen tarkastajan palvelut ulkopuoliselta toimittajalta. Linjauksessa tulisi huomioida eri vaihtoehtojen riskit ja mahdollisuudet.</p>	<p>Sisäinen tarkastus toimii kaupunginjohtajan suorassa alaisuudessa. Tarkastuslautakunnan suositus on perusteltu. Sen toimeenpano on tarkoituksenmukaista ajoittaa siten, että valittava uusi kaupunginjohtaja voi olla vahvasti asiaa valmistelemassa.</p>	<p>Tarkastuslautakunta toteaa, että suositus on edelleen voimassa.</p>
<p>Strategiatyön ja arvojen päivityksen jälkeen suositellaan laadittavaksi eettinen ohjeistus, johon alemman tason ohjeistus pohjautuu, sekä suunnitella ja toteuttaa henkilöstön valmennus myös eettiseen ohjeistukseen.</p>	<p>Eettisen ohjeistuksen laatiminen yhteistyössä luottamushenkilöiden kanssa on perusteltua. Ohjeistus voisi olla ylätasoinen, sillä yksityiskohtaisen ohjeistuksen kokoaminen yhdeksi asiakirjaksi voi tuottaa hankaluutta.</p>	<p>Eettisen ohjeistuksen periaatteita on työstetty yhdessä luottamushenkilöiden kanssa. Ohjeistusta ei ilmeisesti ole kuitenkaan toteutettu. Tarkastuslautakunta suosittelee ohjeistuksen toteuttamista.</p>
<p>Koulutusta henkilötietojen käsittelystä lisätään, ja erityisesti julkaisujärjestelmien käyttöä koulutetaan henkilötietojen käsittelyssä</p>	<p>Koulutusta on toteutettu laajasti ja monikanavaisesti. Sisäinen koulutus on ohjelmoitu syksyille 2022 ja muiden koulutusten yhteydessä kerrataan henkilötietojen käsittelyä ja julkaisujärjestelmän käyttöä. Koulutusmateriaalit ovat saavutettavissa intranetin kautta ja osa koulutuksista on myös tallentena saavutettavissa.</p>	<p>Tarkastuslautakunta toteaa vastauksen olevan riittävä.</p>
<p>Tarkastuslautakunta katsoo kaupungin pääseen tavoitteisiinsa talouden tasapainottamisen suhteen vuoden 2021 osalta. Talouden sopeuttamistoimia on syytä jatkaa talousohjelman mukaisesti, jotta talous pysyy kestäväällä pohjalla valtuuston määrittämän strategian mukaisesti. Investointeja on tarkasteltava kriittisesti talouden kestävyuden näkökulmasta, ja investointeja on priorisoitava strategian mukaisesti. Investoinneille on suunnitteluvaiheessa määritettävä nykyistä tarkemmat tavoitteet.</p>	<p>Talouden sopeuttamistoimintaa jatketaan. Viimeisimpien ennusteiden pohjalta sopeutustoimet eivät ole riittävät talouden tasapainon ylläpitämiseksi vuodesta 2024 eteenpäin, joten sopeutustoimia joudutaan tulevana vuosina edelleen lisäämään. Investointien karsinta ja priorisointi on yksi käytettävistä keinoista. Investointien suunnitteluohjeita valmistellaan tilaomistuksen, Mestaritoiminnan ja palvelualueiden yhteistyönä.</p>	<p>Tarkastuslautakunta toteaa vastauksen olevan riittävä.</p>
<p>Tarkasteluun tulee ottaa pitkäaikaistyöttömyyden kasvu Järvenpäässä, ja nykyisten toimien riittävyys negatiivisen kehityksen katkaisemiseksi. Tämä on tärkeää etenkin, kun vastuu työllisyydenhoidosta tulee jatkossa olemaan nykyistä enemmän kuntien vastuulla.</p>	<p>Pitkäaikaistyöttömyyden kehitystä seurataan kuukausittain talousraportoinnin yhteydessä osana toimintaympäristötietojen tarkastelua.</p>	<p>Tarkastuslautakunta toteaa, että suositus on negatiivisen kehityksen katkaisemisen osalta edelleen voimassa. Seurannan lisäksi tarvitaan myös toimenpidesuunnitelma kehityksen katkaisemiseksi.</p>
<p>Varmennettiinko [korona]koodinalaisten kirjausten asianmukaista toteutumista riittävästi muun muassa selvillä linjauksilla ja ohjeistuksilla kaupungin taloudenhoidosta vastaaville virkahenkilöille ja muille menojen kirjaamisesta vastanneille toimijoille?</p>	<p>Koronakoodi on otettu käyttöön keväällä 2020 ja kenttä on ohjeistettu käyttämään koodia kirjauksista heti koronan puhkeamisesta ja valtion ensimmäisistä kustannustenkorvausilmaisuista lähtien. Koodin käytöstä on informoituja viestitty mm. Sinetissä, esimiesaaumuissa ja erikseen talouspäälliköiden kautta johdolle ja koronaan liittyviä hankintoja tekeville ja laskujen tilioijille.</p>	<p>Tarkastuslautakunta toteaa vastauksen olevan riittävä.</p>
<p>Viranhaltijoille suositellaan järjestettävän aikaisempaa enemmän ohjeistusta sekä tarvittaessa koulutusta Cloudian käytöstä. Asia kiinnostaa tarkastuslautakuntaa niiltä osin, joilta sillä on vaikutusta viranhaltijoiden työtehtävien hoitamiseen sekä työn tehokkuuteen.</p>	<p>Hankintapalvelut on järjestänyt ja järjestää säännöllisesti koulutusta sopimushallinnassa ja Cloudia-järjestelmän käyttämisessä. Hankintapalvelut opastaa kaupungin henkilökuntaa myös koulutusten ulkopuolella työarjessa.</p>	<p>Tarkastuslautakunta toteaa vastauksen olevan riittävä.</p>

<p>Tavoite on henkilöstöjohtamisen näkökulmasta niin keskeinen, että tarkastuslautakunta suosittelee kiirehtimään Itseohjautuvuus ja valmentava johtaminen -teeman edistämistä siten, että on mahdollista saada kiinni alkuperäistä aikataulua.</p>	<p>Koronapandemian hellitettyä otetaan kaupunki on pystynyt suuntaamaan voimavaroja valmentavan otteen vahvistamiseen. Esihenkilöille on järjestetty valmentavien keskustelujen käymisen tueksi koulutuksia, joissa harjoitellaan motivoivien ja saavutettavissa olevien tavoitteiden muodostamista yhdessä henkilöstön kanssa. Itseohjautuvuus kasvaa, kun työhön saa vaikutusta ja tavoitteet eivät tule ylhäältä annettuna.</p> <p>Valmentavaa johtajuutta on käsitelty kaikille esihenkilöille pakollisissa esihenkilöinfoissa kesä- ja syyskuussa. Lisäksi kaikille esihenkilöille järjestetään aiheeseen liittyvää koulutusta, jossa kuullaan alan kärkiasiantuntijoita ja harjoitellaan otetta käytännössä. Koulutuksen oppeja syvennetään menetelmäosaamista lisäävien työpajojen avulla.</p> <p>Syyskuussa 2022 käynnistyy Valmentavan johtajuuden valmennusryhmä, jossa aloittaa 14 esihenkilöä. Valmennusohjelma kestää kevään 2023 loppuun saakka ja tarjoaa asteittain syvenevän oppimisprosessin.</p> <p>Järvenpään kaupungin tarpeisiin räätälöidyn valmennusohjelman pilottiryhmä toteutui 2021–2022 ja siihen osallistui 12 esihenkilöä. Kaupunki on kilpailuttanut valmennusohjelmalle kumppanin, joten valmennukselle saadaan jatkuvuutta, mikäli esihenkilöjen valmennusosaamisen kehittämiseen varataan riittävästi resursseja tulevina vuosinakin.</p> <p>Valmentavaa otetta ja sen toteutumista arjessa voidaan mitata pulssikyselyin, mikäli pulssikyselyn kehittämiseen ja käyttöönottoon saadaan riittävät resurssit. Monimuotoinen itseohjautuvuus –hanke, johon osallistui 3 pilottiyksikköä (Järvenpään Yhteiskoulu, kaupunginkirjasto, Osaamis- ja työllisyyspalvelut) vuosina 2019–2022, saatiin päätökseen keväällä 2022 ja sen tulokset alkavat näkyvät sujuvampana yhteistyönä, mielekkäämpänä työn organisointina ja laajempina vaikuttamismahdollisuuksina omaan työhön. Hallintosääntö rajoittaa tiimien itseohjautuvuuden kehittämistä päätöksentekovaltuuksien rajoituksessa esihenkilölle/ viranhaltijalle, mutta arjen toimintaa voidaan viedä itseohjautuvampaan suuntaan siitä huolimatta. Järvenpään varhaiskasvatuspalvelut lähtevät myös pilotoimaan toimintamallia vuoden 2022 aikana, joten toimintakulttuurin kehittäminen etenee ja aikataulua saadaan kirittyä myös tältä osin.</p>	<p>Tarkastuslautakunta toteaa vastauksen olevan riittävä.</p>
<p>Rekrytointeissa tulisi selvittää erilaisia keinoja suokupuolijakauman tasaamiseksi eri tehtävissä. Mm. yritysten rekrytointi-ilmoituksissa on havaittu eri tekijöitä, jotka haittaavat tai edistävät toisen sukupuolen hakeutumista johonkin tehtävään.</p>	<p>Ammattialojen sukupuolen mukainen segregatio on teemana otettu tarkasteluun. Pyritään työnantajan toimin vähentämään segregatiota ja edistämään toisen sukupuolen hakeutumista nais- tai miesenemmistöisille aloille. Vakiotekstinä Järvenpään kaupungin ilmoituspohjissa on seuraava teksti: "Toivomme hakijoiksi henkilöitä erilaisilla taustoilla, kuten eri-ikäisiä, eri sukupuolta olevia ja eri kieli-, kulttuuri- tai vähemmistöryhmiin kuuluvia." Käytössä on myös anonymi rekrytointi, jonka käytön määrää pyritään lisäämään.</p>	<p>Tarkastuslautakunta toteaa vastauksen olevan riittävä.</p>
<p>Laajempi työhyvinvointikysely suositellaan tehtäväksi vuosittain ja lyhyempi "pulssi"-tyyppinen kysely muutaman kerran vuodessa, laajempien kyselyiden välillä. Pulssikyselyt voivat olla myös tarvittaessa palvelualuekohtaisia.</p>	<p>Laajemman työhyvinvointikyselyn läpivienti itse kyselystä ja tulosten käsittelystä työyhteisöjen laatimiin kehittämissuunnitelmiin ja niiden toimenpiteiden toteuttamiseen on aikaa vievä prosessi. Jotta pystytään arvioimaan kehittämistoimenpiteiden vaikuttavuutta, on yhden vuoden sykli todella lyhyt. Pulssityyppisen kyselyn hankinta on otettu työn alle ja pyritään löytämään Järvenpään kaupungille toimiva ja kustannuksiltaan edullinen kevyt ja mobiilikäyttöinen kyselylaajemman kyselyn rinnalle.</p>	<p>Tarkastuslautakunta toteaa vastauksen olevan riittävä.</p>
<p>Itseohjautuvuuden ja valmentavan johtamisen toimintamallia tukisi tavoite- ja tuuloskeskusteluiden lisäksi esimerkiksi n. kerran kuussa suoritettava henkilökohtainen, lyhyt (15min-45min), vapaamuotoinen, esimerkiksi työn edistymistä, työn esteitä ja työhyvinvointia käsittelevä valmentava keskustelu.</p>	<p>Esihenkilöiden kannustaminen vapaamuotoiseen valmentavaan keskusteluun henkilöstön kanssa säännöllisesti on toimintatapana suositeltava. Kaupungin toiminnot ovat kuitenkin hyvin erilaisia. Toiminnan luonne ja yksikökooot vaikuttavat siihen miten paljon vuorovaikutusta esihenkilön ja henkilöstön välillä voi arjessa olla.</p>	<p>Tarkastuslautakunta toteaa vastauksen olevan riittävä.</p>
<p>Tarkastuslautakunnan ehdotus/suositus</p> <p>Asumisen ketjujen varmistaminen on tärkeä tavoite. Asetetut mittarit eivät kuitenkaan suoraan kerro tavoitteen saavuttamisesta. Asumiseen liittyvien toiveiden ja käyttäytymisen selvittämiseen tulisi ottaa käyttöön monipuolisempia tapoja.</p>	<p>Kaupunkikehityksen palvelualue</p> <p>Asumisen ketjujen varmistaminen on siihen liittyvät mittarit tullaan uudistamaan kaupungin strategian ja asunto-ohjelman uudistamisen ja toimeenpanon yhteydessä loppuvuonna 2022.</p> <p>Kaupungin yritysten asiakasnäkökulma sekä tehokkaat palvelutuotantoprosessit.</p> <p>Business Järvenpää -digitaalisen markkinoinnin opas on hankkeena kaupungin strategian mukaisten tehokkaiden palvelutuotantoprosessien toteutumisen sekä asiakasnäkökulman huomiointin näkökulmasta tärkeä konsepti.</p>	<p>Tarkastuslautakunnan Arvio</p> <p>Tarkastuslautakunta toteaa vastauksen olevan riittävä.</p>

<p>Onko Business Järvenpää -digitaalisen markkinoinnin oppaan käyttöönotto palvelut kaupungissa toimivia yrittäjiä?</p>	<p>Opas on ollut saatavilla noin kaksi vuotta ja sen vaikutusta seurataan kyseilyillä sekä yritysten liikevaihdon kehityksellä. Opas on julkisesti ladattavissa ilman rekisteröitymistä, josta johtuen latausten määrää ja ladanneita yrityksiä ei pystytä todentamaan. Palaute oppaasta on kuitenkin ollut hyvää ja sen kautta tulleita tarpeita on pystytty huomioimaan myös esimerkiksi Keuken tarjoamassa yritysneuvonnassa. Sopimusten muutosten kirjaamisessa todettu tilinpäätöksessä haasteita sähköiseen sopimushallintajärjestelmä Cloudiaankirjaamisessa.</p>	<p>Tarkastuslautakunta toteaa vastauksen olevan riittävä.</p>
<p>Palvelualue toimii suunnitelmallisesti ja sitoutuneesti valtuuston määrittämien tavoitteiden toteuttamiseksi. Palvelualue tekee itsearviointia tavoitteiden toteumasta.</p>	<p>Vuodesta 2022 lähtien tekstit on korjattu konkreettisemmiksi keinoiksi sitovat toiminnalliset tavoitteet taulukkoon, niihin kohtiin, joissa luki ”keinot käyttösuunnitelmassa”. Kohdat on korjattu Kauken talousarviossa ja käyttösuunnitelmassa vuodelle 2022. Vuoden 2021 toimintakertomuksesta on jäänyt inhimillisen erehdyksen vuoksi pois toteumasarake, joka olisi kertonut sitovien tavoitteiden etenemisen tilanteen. Tulemme jatkossa kiinnittämään enemmän huomiota tilanneraportointiin.</p>	<p>Tarkastuslautakunta toteaa vastauksen olevan riittävä.</p>
<p>Tilapäisen katualueen vuokraa peritään koko yleisöltä suljetun pinta-alan mukaan. Katualueen vuokralla ohjataan mahdollisimman lyhyisiin tilapäisjärjestelyihin, ja katualueen säilyttämisessä yleisessä käytössä.</p>	<p>Perittävien maksujen ja aluerajausten osalta laajemmissa yhteishankkeissa arvioidaan usein muutostekijöitä ja eri osapuolten työn yhteensovittamista myös kokonaistaloudellisuuden kannalta kaupungin oman rakentamisen (turvallisuus, kokonaistaloudellisuus, omat rakentamistarpeet) näkökulmasta. Tässä tapauksessa tontin rakentajan ja kaupungin yhteistyö mahdollisti kustannustehokkaan rakentamisen molemmille osapuolille ja kiertotie katualueen säilymisen yleisessä käytössä tilapäisjärjestelyin toisella puolella katua. Rakentajien intresseissä ei myöskään ole vuokrata katualueita yhtään tarvetta tai aikaa enempää, joten normaaleissa ainoastaan yhtä osapuolta koskettavissa hankkeissa tarkastuslautakunnan suositus toteutuu jo luonnollistakin kautta niissä kohteissa, joissa tarkastellaan ainoastaan yhden rakentajan tarpeita.</p>	<p>Tarkastuslautakunta toteaa vastauksen olevan riittävä.</p>
<p>Sähköisen asiakaspalautejärjestelmää kehitetään edelleen ja laajennetaan koko toimialueelle toiminnan arvoimiseksi asiakasnäkökulmasta ja käytetään tehokkaasti apuna vaikutustenarvioinnissa. Myös kaupunkilaisille suunnatuista kaupungin fyysiseen kehittämiseen (esim. rakentaminen ja katusuunnittelu) liittyvistä yleisötalouksista voitaisiin kerätä palautetta aiempaa laajemmin toiminnan kehittämiseksi.</p>	<p>Palautetta kerätään koko kaupunginyhteisöllä palautejärjestelmällä. Palautejärjestelmää kehitetään yhdessä Keravan kaupungin kanssa ja uusi aloite-, palaute- ja osallisuusjärjestelmä otetaan käyttöön syksyllä 2022. Kaupunkikehityksen yleinen asiakastytyväisyys kysely, joka koski kaikkia Kaupunkikehityksen avainalueita (Esikunta, Elinvoima, Yhdyskuntasuunnittelu, Kaupunkitekniikka, Rakennusvalvonta, sekä maanmyynti ja hankekehitys) toteutettiin keväällä 2022. Rakentamisen ja katusuunnittelun yleisötalouksista kerätään palautetta. Rakennusvalvonnassa otettiin toukokuussa käyttöön sähköpostitse toteutettava asiakastytyväisyyskysely, mistä saatiin rohkaisevassa määrin palautetta. Kaikista palautekanavista tulleet palautteet käytetään toiminnan kehittämiseen.</p>	<p>Tarkastuslautakunta toteaa vastauksen olevan riittävä.</p>
<p>Tarkastuslautakunnan ehdotus/suositus</p> <p>Järvenpään Vesi raportoi jatkossakin vesimittareiden vaihtotavoitteen tilanteen, sekä esittää miten ja millä aikataululla vaihtotavoite voidaan kuroa kiinni verrattuna riskeihin, joita mittareiden vaihtamatta jättäminen aiheuttaa.</p>	<p>Järvenpään vesi</p> <p>Järvenpään Vesi on ennakoivasti vaihtotavoitteen toteuttamista loppuvuoden 2022 aikana. Loppuvuoden aikana tullaan vaihtamaan n. 1600 vesimittaria, joihin on jo varauduttu vuoden 2021 talousarviossa syntyneellä säästöllä, joka on hyväksytty siirtomäärärahana vuodelle 2022. Tulevina vuosina pyritään mittareita vaihtamaan 500–1000 kpl vuodessa. Tällä vaihtomäärällä ollaan linjassa, ennen koronaa käytössä olleen mittarien vaihtomäärien kanssa. Korona-aikana mittarien vaihdot keskeytettiin.</p>	<p>Tarkastuslautakunnan Arvio</p> <p>Tarkastuslautakunta toteaa vastauksen olevan riittävä.</p>
<p>Tarkastuslautakunnan ehdotus/suositus</p> <p>Yhteistyöhön eri yksiköiden kesken tarkastuslautakunta kannustaa hyödyntämään esihenkilöiden saamaa valmentavan johtamiskoulutuksen oppeja sekä työkirjaa yksiköiden väliseen sekä yksiköiden sisäiseen yhteistyöhön ja johtamiseen.</p>	<p>Opetuksen ja kasvatuksen palvelualue</p> <p>Vuonna 2021 opetuksen ja kasvatuksen palvelualueen hallintoa ja toimintatapoja uudistettiin erityisesti prosessien ja johtamisen osalta. Hallintoa muokattiin matriisimaiseksi tukioorganisaatioksi, joka tuottaa palveluja päiväkodeille ja kouluille mahdollistaen palveluiden kehittämisen ja tuottamisen yksiköissä. Alla olevasta kuvasta ilmenee perusteet ja tavoitteet valmentavan/jaetun johtamisen ja yhteisöllisen toimintakulttuurin (yhteisöohjautuvuus) kehittämiseksi.</p> <p>Johtamisen kehittämisestä vastaa palvelualueen johtoryhmät. Kaksi kertaa vuodessa järjestetään päivän kestävä ns. Johdon foorumi, johon osallistuu päiväkotien johtajat, rehtorit ja palvelualueen hallinto. Johdon foorumeissa käsitellään yhdessä johtamiseen liittyviä toimintatapoja tavoitteena laadu-</p>	<p>Tarkastuslautakunnan Arvio</p> <p>Tarkastuslautakunta toteaa vastauksen olevan riittävä.</p>

	<p>kas ja yhtenäinen johtaminen palvelualueella. Lukuvuonna 2021–2022 johdon foorumeissa käsiteltiin palvelualueen toimintaympäristön muutosta opetuksessa ja kasvatuksessa, strategiaprosessia ja sen jalkauttamista yksiköihin sekä valmentavaa johtamista. Syksyllä 2022 järjestettävässä johdon foorumissa suunnitellaan hyväksytyyn strategiaan toteuttamista toimintayksiköissä sekä käsittelemme emotionaalisesti kuormittavien työtilanteiden käsittelyä ja hallintaa johtamistyössä.</p> <p>Palvelualueella aloitti toimintansa neljä strategiatiimiä, joiden tavoitteena on kehittää keskitetysti palvelualueen tärkeitä toimintoja. Strategiatiimejä johtaa hallinnon johtavat asiantuntijat, päälliköt ja johtajat. Jokaisessa tiimissä on lisäksi hallinnon asiantuntijoita kaupungin eri toiminnoista ja avoimella haulla mukaan ilmoittautuneita rehtoreita ja päiväkodin johtajia. Tiimit ovat 1. Oppimisen ja kasvun tuen tiimi, joka vastaa tuen kehittämisestä oikea-aikaisesti ja tuen osaamisen kehittämisestä, 2. Oppimisympäristöjen kehittämisen tiimi, joka vastaa toiminnallisten suunnitteluohjeiden laatimisesta päiväkodeille ja kouluille sekä oppimisympäristöjen kehittämisestä toimiviksi ja tilatehokkaasti Järvenpäässä sekä tilojen yhteiskäytön kehittämisestä, 3. Tiedolla johtamisen ja digioppimisen tiimi, joka vastaa palvelualueella käytettävien järjestelmien käytöstä, lasten ja oppilaiden tv-suunnitelmasta sekä digioppimisympäristön kehittämisestä ja 4. Vakan ja opetuksen taloustiimit, jotka kehittävät asiakkuusalueensa talousosaamista, kustannustehokasta toimintaa laadusta tinkimättä ja resurssien jakoa.</p> <p>Sekä perusopetuksen että varhaiskasvatuksen yksiköissä kehitetään tiimien osaamista, rakenteita ja toimintatapoja yhteisöohjautuvuuden hengessä. Palvelualueella on osallistuttu runsaasti valmentavan johtajuuden ym. johtamiskoulutuksiin ja yhdessä on pohdittu opittujen asioiden käytäntöön viemistä. Työkirja on ahkerassa käytössä ja varhaiskasvatus sai mittavan rahoituksen (160 000 €) Opetus- ja kulttuuriministeriöltä päiväkotien yhteisöohjautuvan toiminta- ja johtamismallin kehittämiseen. Hankkeeseen liittyy myös tutkimushanke, jossa on mukana myös muita oppilaitoksia ja instituutioita Suomesta. Hanke perustuu Järvenpään aiemmalle työlle valmentavan johtamisen ja itse/yhteisöohjautuvuuden hankkeelle, jossa Palvelualueelta oli mukana Järvenpään yhteiskoulu. Uuden hankkeen tavoitteena on kehittää yhteisöohjautuvuuden toimintamalleja, joita voidaan käyttää kaikissa palvelualueen yksiköissä ja laajemminkin Järvenpäässä.</p>	
<p>Toiminnassa on kiinnitettävä erityistä huomiota resurssien riittävyyteen ja yhteistyöhön opiskeluhuollon, eri hankkeiden toimijoiden, nuorisotyön, liikuntapalveluiden ja muiden toimijoiden kanssa.</p>	<p>Toimimme suosituksen mukaisesti ja olemme huolissamme resurssien riittävydestä palvelutarpeen kasvun ja oppilashuollollisen vajeen vuoksi.</p>	<p>Tarkastuslautakunta toteaa vastauksen olevan riittävä.</p>
<p>Nämä osa-alueet nähdään tärkeinä eri ikäisten lasten ja nuorten hyvinvointia ylläpitävänä toimintana ja syrjäytymistä ehkäisevänä toimintana ja on syytä kiinnittää huomiota toimintojen jatkuvuuteen sekä toimivuuteen. Kiusaamisen vastaisia menetelmiä arvioidaan ensimmäistä kertaa valtakunnallisesti ja selvitys on tulossa julki elokuussa 2022. Tarkastuslautakunta ehdottaa opetustointia ottamaan huomioon sieltä saatuja tuloksia ja arvioimaan sekä kehittämään Järvenpään koulujen kiusaamisen vastaista toimintaa saatujen havaintojen perusteella. https://karvi.fi/2021/10/05/kiusaamisen-vastaisia-menetelmia-arvioidaan-nyt-ensimmaista-kertaa/</p>	<p>Asia on vakava ja kiusaamisen tulee puuttua aktiivisesti. Otamme huomioon kiusaamisen vastaisia menetelmiä arvioivan selvityksen ja kehitämme kiusaamisen ehkäisyä edelleen.</p>	<p>Tarkastuslautakunta toteaa vastauksen olevan riittävä.</p>
<p>Huoltajien osallisuuden vahvistamista ja yhteistyötä huoltajien kanssa on tärkeää vahvistaa pitkän pandemia-ajan jälkeen lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukemisen edistämiseksi.</p>	<p>Lasten ja nuorten hyvinvoinnin tukeminen pandemian jälkeen on yksi palvelualueen painopistealueita tulevina vuosina. Tätä työtä tehdään verkostojen, eri alan ammattilaisten ja erityisesti huoltajien ja lasten/nuorten kanssa.</p>	<p>Tarkastuslautakunta toteaa vastauksen olevan riittävä.</p>

<p>Lukion opiskelijahuolto on saanut hyvää palautetta. Kuitenkin opiskelijoilla on ollut henkisesti vaikeaa aikaa pandemian vuoksi ja lukio-opetuksen opetussuunnitelma ollut muutoksessa. Nuoret tarvitsevat erityistä matalankynnyksen tukea, kannustusta ja ohjausta.</p>	<p>Yhdymme tarkastuslautakunnan suositukseen.</p>	<p>Tarkastuslautakunta toteaa vastauksen olevan riittävä.</p>
<p>Toiminnan laadukkaalle toteuttamiselle ja lakisääteisen palvelun tuottamiselle, oppimis- ja hyvinvointivajeen taklaamiselle tarkastuslautakunta näkee suurena riskinä mahdolliset talouden sopeuttamisvaatimukset.</p> <p>Korona on aiheuttanut oppimisen ja sosiaalisten taitojen vajetta, joka näkyy jo nyt lapsissa ja nuorissa.</p>	<p>Jaamme tarkastuslautakunnan huolen talouden sopeuttamisvaatimuksista palvelutarpeen kasvaessa ja hyvinvointivajeeseen vastaamisessa. Järvenpään lapsi ja oppilasmäärät kasvavat sekä tuen ja oppilashuollon tarve lisääntyy. Keinoja talouden sopeuttamisvaatimusten täyttämiseen on johtamisen ja prosessin kehittäminen, opetuksen ryhmäkokojen kasvattaminen sekä varhaiskasvatuksen aikuis-lapsisuhteen minimoiminen (täyttöastetta kasvattamalla). Ammattitaitosta henkilöstöä on tällä hetkellä vaikea rekrytoida ja saada pysymään kunnassa naapurikuntien tarjotessa pienemmät ryhmät ja erilaisia rekrytointilisiä.</p>	<p>Tarkastuslautakunta toteaa vastauksen olevan riittävä.</p>
<p>Tarkastuslautakunnan ehdotus/suositus</p>	<p>Hyvinvoinnin palvelualue</p>	<p>Tarkastuslautakunnan Arvio</p>
<p>Tarkastuslautakunta suositaa, että Hyvinvointikertomusta kehitetään ja luovutaan pelkästään taulukkomuotoisesta kertomuksesta. Pelkästään taulukkomuotoinen kertomus on sekava ja huonosti hahmottuva. Tarkastuslautakunta suositaa, että siirrytään käyttämään seuraavaa hyvinvointikertomusta tehdessä samaa jaottelua kuin Keusoten tuleva hyvinvointialue, jossa jaottelu on lapset, nuoret ja perheet, työikäiset ja aikuiset, sekä kolmantena ryhmänä ikääntyneet. Näin kustakin ryhmästä olisi selkeämmin luettavissa tiedot, joiden avulla on helpompaa kehittää järvenpääläisten hyvinvointia ja organisoida tulevaisuuden palveluja.</p>	<p>Hyvinvointikertomus perustuu terveydenhuoltolakiin (12§), jossa todetaan, että kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä toteutetuista toimenpiteistä on raportoitava valtuustolle vuosittain, minkä lisäksi valtuustolle on kerran valtuustokaudessa valmisteltava laajempi hyvinvointikertomus. Hyvinvoinnista raportoidessa joudutaan huomioimaan kansallisten hyvinvointia ja terveyttä kuvaavien indikaattoreiden päivittyminen. Lasten ja nuorten terveydestä saadaan tuloksia kahden vuoden välein tehtävästä kouluterveydentutkimuksesta. Aikuisväestön hyvinvointia kuvaavan kansallisen Finsote-tutkimuksen tutkimuksen tuloksista ei saatuedelliseen hyvinvointikertomukseen eriteltyä ikääntyneiden, yli 75-vuotiaidientietoja, koska ikääntyneiden otostutkimuksessa oli liian pieni. THL vastaa tutkimuksen toteuttamisesta tässä laajuudessa maksutta. THL on tarjonnut kunnille mahdollisuutta ostaa lisäotos, joka mahdollistaisi paremmin koko aikuisväestön ikäryhmäkohtaisen tiedon saamisen. Tähän ei ole ainakaan vielä Järvenpäässä päädytty.</p> <p>Hyvinvointikertomus vuodelta 2022 valmistellaan hyödyntäen valtakunnallista sähköistä hyvinvointikertomusta, joka mahdollistaa hyvinvoinnista raportoinnin ikäryhmäkohtaisesti sekä vertailun muihin kuntiin ja alueen tilanteeseen. Kansallisten indikaattoritietojen ohella tai puutteen vuoksi tulevassa hyvinvointikertomuksessa tullaan hyödyntämään paikallisia hyvinvointia kuvaavia tietoja, mutta tällöin vertailuja muihin kuntiin ei ole mahdollista tehdä.</p>	<p>Tarkastuslautakunta toteaa vastauksen olevan riittävä.</p>
<p>”Jäke harrastaa”-Hankkeen vakiinnuttaminen pysyväksi osaksi kaupungin toimintaa niin, että se on kaikkien peruskoululaisten saatavilla.</p>	<p>Nuorisopalvelujen hallinnoimalle Jäke Harrastaa -hankkeelle haettiin jatkoaikaa vuoden 2022 loppuun. Jatkoaikaa myönnettiin, koska koronan vuoksi kaikkea suunniteltua toimintaa ei voitu toteuttaa varsinaisen hankkeuden puitteissa. Hankkeeseen palkatut työntekijät eivät jatka kesäkuun jälkeen hankkeessa, vaan hanke viedään loppuun nuorisopalvelujen henkilöstöresurssin voimin.</p> <p>Nuorisopalvelut tuottavat omalle kohderyhmälleen (11–17 –vuotiaat) maksutonta, avointa nuorisotalotoimintaa sekä nuorten toivomia kerhoja. Perusopetuksen hallinnoima koulun kerhotoiminta täydentää osaltaan maksuttoman kerhotoiminnan tarjontaa Järvenpäässä ja kerhotoimintaa pyritään lisäämään koronan jälkeen. Lisäksi yhteistyötä tehdään ja kerhotoimintaa yhteensovitetaan muiden toimijoiden, kuten esimerkiksi liikuntapalvelut, Järvenpään seurakunta ja useiden yhdistysten, mm. Setlementti Louhela, kanssa. Tavoitteena on monipuolisen, helposti saavutettavan kerhotoiminnan tarjonta eri ikäisille, eri puolilla kaupunkia.</p> <p>Nuorisolakiin esitetään muutosta Harrastamisen Suomen mallin mukaisen nuorten harrastustoiminnan tarkoituksesta sekä kunnan tehtävistä sen järjestäessä kyseistä harrastustoimintaa. Lakiuudistuksen tavoitteena on vakiinnuttaa Harrastamisen Suomen mallin mukainen nuorten harrastustoiminta pysyväksi toimintamalliksi kunnissa. Mikäli lakiuudistus astuu suunnitellusti voimaan 1.1.2023 alkaen, on Järvenpään mahdollista hakea rahoitusta Harrastamisen Suomen mallin toteuttamiseksi nykyisten käytänteiden lisäksi.</p>	<p>Tarkastuslautakunta toteaa vastauksen olevan riittävä.</p>

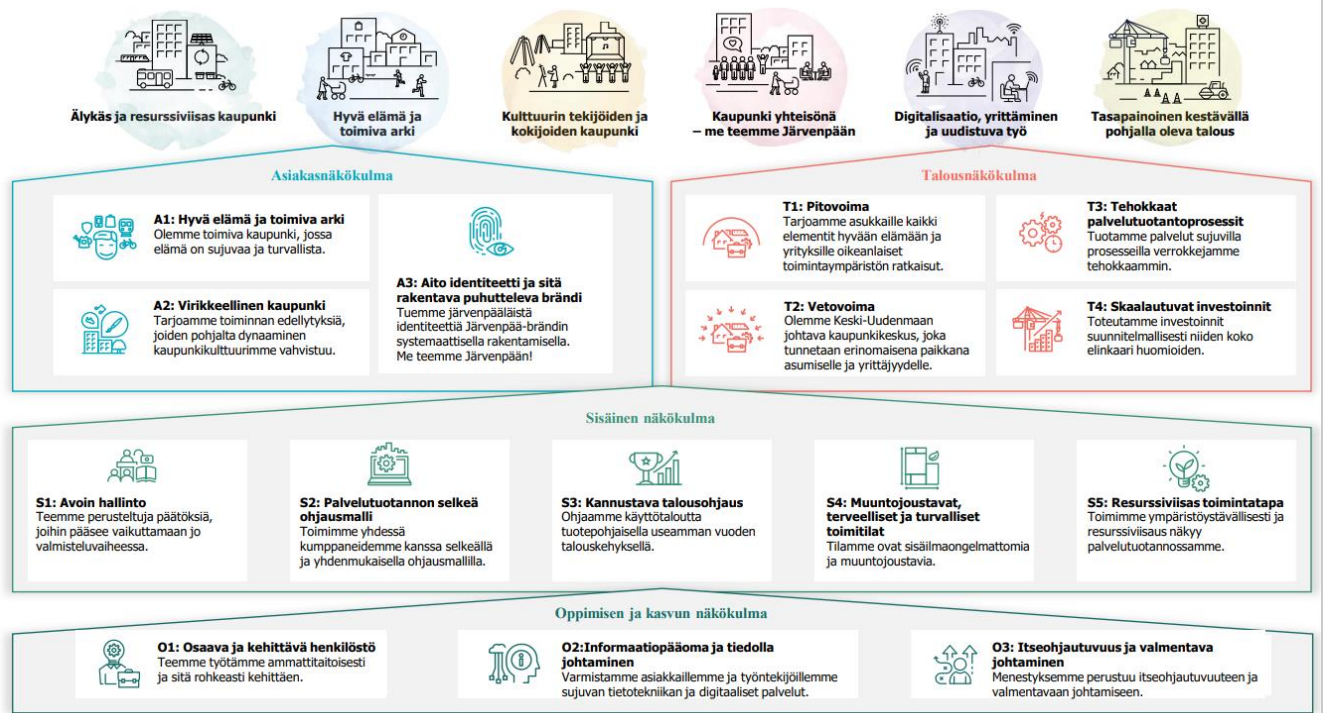
<p>Mistä johtuu Ohjaamon asiakaskontaktien huomattava vähentyminen ja mitä asian korjaamiseksi on tähän mennessä tehty? Minkälaisilla toimenpiteillä kaupunki on pyrkinyt vastaamaan pitkäaikaistyöttömien määrän kasvuun?</p>	<p>Vastine on jätetty pois sen pituuden vuoksi. Se löytyy valtuustokokousasiakirjoista (10.10.2022 §77).</p>	<p>Tarkastuslautakunta toteaa vastauksen olevan riittävä.</p>
<p>Käytettäessä rahaa ja työtunteja mainontaan tulisi myös miettiä, kuinka mainonnan vaikuttavuus arvioidaan. Kohdennetun mainonnan tavoittama henkilömäärä ei anna mittarina realistista kuvaa siitä, kuinka monelle musiikkiopiston toiminta-alueella olevalle henkilölle mainokset ovat näkyneet, ja onko mainontaa ollut sellaista, mikä on lisännyt esimerkiksi nettisivuilla vierailuja tai yhteydenottoja musiikkiopistoon.</p>	<p>Musiikkiopisto selviytyi hyvin koronavuodesta 2021: opetusta annettiin taiteen perusopetuksen musiikin laajan oppimäärän opetussuunnitelman mukaisesti, oppilaat jatkoivat opintojaan eikä lopettamisia ilmennyt ja musiikkiopisto pystyi jopa kehittämään toimintaansa (striimauskonsertit ja etäopetus). Konsertteja järjestettiin enemmän kuin oli tavoitteena, samoin taiteen perusopetuksen laajan oppimäärän päättötodistusten kohdalla päästiin lähes tavoitteeseen: todistuksen sai yhteensä 36 oppilasta (eikä 7). Musiikkiopiston toiminnassa ei merkittävää kulujen kasvua ilmennyt. Musiikkiopisto on aktiivisesti seurannut kotisivujen kävijämääriä ja muokannut sivuja sen mukaan. Lisäksi opisto toteutti muutaman kerran hyvin edullisen facebook-kampanjan, joiden aikana seurasi aktiivisesti lisääntyneiden ilmoittautumisten määrää sekä klikkauksia kotisivuilla. Mainonnan tehokkaimista ja kohdentamista on hyvä kehittää jatkossakin.</p>	<p>Tarkastuslautakunta toteaa vastauksen olevan riittävä.</p>
<p>Kuinka tapahtuma- ja kulttuurialoilla toimivia kuntalaisia on pystytty tukemaan vuonna 2021 taloudellisesti heidän elinkeinonsa ollen osittain tai kokonaan mahdollista ylläpitää?</p>	<p>Kuntalaisten osallisuus tapahtumien suunnittelussa kasvoi monella tapaa vuonna 2021:</p> <ul style="list-style-type: none"> -kuntalaiset pääsivät itse suunnittelemaan tai äänestämään osallistuvan budjetoinnin kautta Järvenpää70-juhluvuoden toteutuksia. -Järvenpääjuhla 2021 toteutettiin verkostotuottajamallilla, jossa halukkailla kuntalaisilla oli mahdollisuus järjestää päivän aikana omia tapahtumia kevyellä ilmoitusmenettelyllä. -kävelykadun varrelle rakennettu Jannen sukuseinä, jonka toteutukseen pääsi osallistumaan lähettämällä eri vuosikymmenille liittyviä valokuvia Järvenpäästä. -juhluvuonna kehitettiin kuntalaisten omien tapahtumien järjestämiseen liittyvää ilmoitus- ja lupamenettelyä, mikä helpotti tapahtumien järjestämistä. Kaupungin verkkosivuille luotiin yksityiskohtaiset ohjeet tapahtumien järjestämiseen. -monet juhluvuoden (ja samalla OSBUn) toteutuksista olivat täysin maksuttomia ja kaikille avoimia tapahtumia, ja ne tukivat näin laajasti eri taustoista tulevien kuntalaisten osallistumista tapahtumiin. Esimerkkejä tällaisesta matkan kynnyksen osallistumistapahtumasta olivat Järvenpääjuhlan sisällöt ja esimerkiksi ison lavan Rantapuistoon tuonut Puistojuhlaosuus. -juhluvuoden 2021 aikana saatiin viimeistelyä pienituloisille maksuttomia pääsylippuja tarjoavan Kaikukortin käyttöönotto. Kaikukorttia ryhdyttiin tarjoamaan siihen oikeutetuille järvenpäälaisille tammikuussa 2022. 	<p>Vastine ei vastaa esitettyyn kysymykseen. Tarkastuslautakunta uusi kysymyksen.</p>

4. Kaupungin strategiset tavoitteet

Kuntalain mukaan kunnalla on oltava strategia, jossa valtuusto päättää kunnan toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Strategia on valtuuston keskeisin väline kunnan johtamisessa. Strategia mm. ohjaa talousarvion ja taloussuunnitelman laatimista. Strategia tulisi päivittää kerran valtuustokaudessa ja toteutuneen toiminnan strategian mukaisuuden arvioiminen on yksi tarkastuslautakunnan lakisääteisiä tehtäviä.

Strategiassa tulee määritellä kaupungin visio, arvot ja strategiset painopistealueet. Painopistealueiden tulee sisältää strategiset tavoitteet, joille annetaan lähtö- ja tavoitetasot. Näitä strategisia tavoitteita toteutetaan valtuuston vuosittain asettamilla sitovilla tavoitteilla ja tavoitteiden toteutumista arvioidaan asetuilla mittareilla.

Kaupunginvaltuusto oli hyväksynyt strategiset päämäärät edellisen valtuustokauden aikana, viimeksi 10.6.2019. Vuoden 2022 talousarvio ja toimintasuunnitelma pohjautuvat vielä tähän strategiaan.

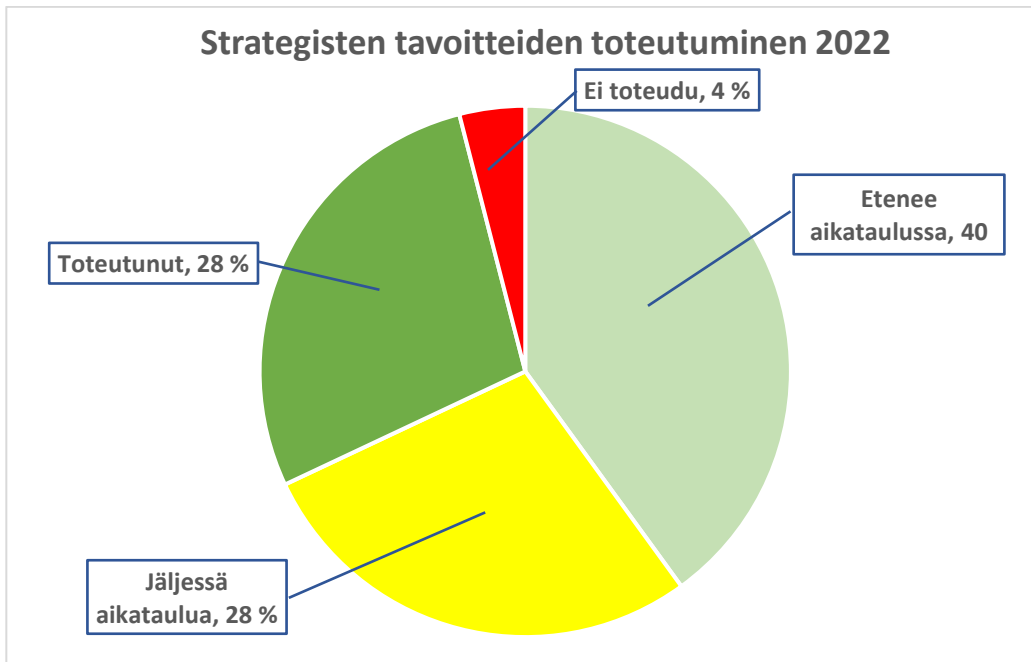
Kuva 2 Kaudelle 2018–2022 hyväksytyt 5 tulevaisuuskuvaa sekä strategiset päämäärät

Järvenpäästrategian 2030 valmistelu aloitettiin alkuvuodesta 2022 toimintaympäristöanalyysillä, joka katsoi niin sanotun ulko- ja sisäkuoren. Ulkokuoressa toimintaympäristöanalyysissä on tarkasteltu yleisiä – niin globaaleja kuin kansallisia ja paikallisia – suuria muutostrendejä ja pohdittu toimintaympäristöä ja sen muutoksia pitkällä aikavälillä. Sisäkuoressa katse on suunnattu PESTEL-analyysin (Politiikka, Talous, Sosiaaliset tekijät, Teknologia, Ympäristö, Lainsäädäntö) avulla kaupungin toimintoja ohjaaviin aineistoihin ja selvityksiin. Ensimmäisen kuuden kuukauden aikana strategiatyössä on myös määritetty kaupunkiorganisaation arvot, toiminta-ajatus, visio sekä strategian painopistealueet.

Strategiatyön toinen puolivuotinen keskittyi strategisten päämäärien kirkastamiseen, kriittisten menestystekijöiden löytämiseen sekä työn ja toiminnan seuraamiseksi asetettaviin mittareihin ja tavoitetasoihin. Kaupunginvaltuusto hyväksyi kaupunkistrategian päämäärät ja mittarit kokouksessaan 10.10.2022.

4.1. Strategisten tavoitteiden toteutuminen

Vielä vuoden 2022 osalta tarkastuslautakunta on arvioinut kaupungin toimintaa alun perin vuonna 2018 valtuustossa hyväksytyjen ja sittemmin vuonna 2019 päivitettyjen vision ja tulevaisuuskuvienv pohjalta. Sitovia toiminnallisten tavoitteiden tavoiteaikatauluja on korjattu valtuuston päätöksillä kahdesti, vuonna 2020 ja viimeksi vuonna 2021. Strategisista tavoitteista 68 % on toteutunut tai etenemässä aikataulussa, 28 % oli jäljessä aikataulusta ja 4 % ei toteutunut.

T2: Vetovoiman osalta sitovaa tavoitetta ei ole toimintakertomuksen mukaan asetettu vuodelle 2022. Mittaritavoitteina ovat nettomuutto, hlöä, EKK-elinvoimamittaus ja kiinteistöveron veropohja, 1000 euroa. Mittareista lähimmin tavoitetta toteutui kiinteistöveron veropohja 1.764.126 euroa, kun tavoite oli 1.773.018 euroa. Muutos edelliseen vuoteen on +92.000 euroa ja tavoitteesta jäätiin 99.000 euroa. Netto-muutto/hlöä tavoite oli 500, mutta toteutuma oli 251.

T3: Järvenpään tarvevakioidut sotemenot tavoitteena on pienimmät sotemenot Keusoten jäsenkunnista. Tavoite ei toteutunut. Toimintakertomuksen mukaan Keusoten kustannustaso on noussut 15 % vuodesta 2021. Palvelukustannukset ovat selvästi koko maan tasoa korkeammat. Raportointityövälineiden kehitys ja käyttöönotto on kesken.

T4: Skaalautuvat investointien osalta mittaritavoitteet eivät ole toteutuneet. Kaupungin oman toiminnan käytössä olevien tilojen huoneistoneliömäärän olisi tullut vähentyä merkittävästi. Neliömäärä on vähentynyt vuosina 2020–2021, mutta vähennys vuonna 2022 on vain 426 hum². Neliömäärä oli vuonna 2022 yhteensä 127.762, kun vuonna 2023 pitäisi päästä 113.400 hum².

O2: Informaatiopääoma ja tiedolla johtamisen osalta mittarit eivät täysimääräisesti toteutuneet tai niitä ei raportoitu. Robotisoidut tehtävät/prosessit, kpl (kumulatiivinen) tavoitteena oli 16 robottia ja toteuma oli merkittävästi mittavampi, 47 robottia. Työn vähentymistä/uudelleen kohdentamista automatisoinnin johdosta ei kuitenkaan ole raportoitu, kun tavoite vuodelle 2022 oli 7 henkilötyövuotta ja 210.000 euroa

O3: Itseohjautuvuuden ja valmentavan johtamisen sitova tavoite toteutui. Toimintakertomuksen mukaan hankkeet on saatettu loppuun. Uudessa strategiassa yhteisöohjautuvuus on henkilöstön teemana tunnistettu ja sen edistämisen tavoite on strategiakorttiin sisällytetty. Mittaritavoitteissa työhyvinvointikyselyn tavoite, johtaminen, ei toteutunut. Tulos oli 4,1, kun tavoite 4,4. Sairauspoissaolojen määrä/htv ei päässyt tavoitteeseen. Tavoite oli <12, kun toteutuma oli 17.5 päivää/htv. Vastaavasti yönantajaa suosittelisi 74 % työhyvinvointikyselyyn vastanneista työntekijöistä, kun tavoite oli 50 %.

A2: Tavoitteet ovat toteutuneet tunnuslukujen valossa hyvin tavoitteessa *Virikkeellinen kaupunki*. Kulttuuritapahtumien kävijämääräksi muodostui 173.852, kun tavoite oli 50.000. Myös tapahtumien määrä ylitti tavoitteen merkittävästi. Sitova tavoite, Kaupungin imagon rakentaminen ja olemassa olevan toiminnan

esiintuominen, toteutui. Tapahtumien markkinointi ja viestintä yhdessä kaupungin toimijoiden ja yhteistyökumppaneiden kanssa vakiintui, mikä onnistuminen näkyy kulttuuritapahtumien lukumäärässä ja kävijämäärissä.

S3: Kannustavan talousohjauksen osalta mittareita ei ole saatavilla, mikä johtuu siitä, että Sarastian järjestelmäuudistuksen käyttöönotossa on ollut viivettä ja virheitä, mistä johtuen järjestelmien hyödynnettävyys loppukäyttäjille on kärsinyt.

S5: Resurssiviisas toimintatapa tavoitteena on hiilineutraali kaupunki vuonna 2025. Vuoden 2022 sitova tavoite resurssiviisauden tiekartta ohjaa toimintaa, valintoja ja päätöksentekoa etenee suunnitellusti. Tiekartassa määritellyistä toimenpiteistä vuosille 2020–2023 (yht. 119) 7 % ei aloitettu, 12 % käynnistys- tai esiselvitysvaihe, 23 % suunnittelu, 28 % toteutus tai toimeenpano, 9 % valmis, 22 % toimintatapa. Vuoden 2022 aikana saatiin päätökseen hanke kaupungin ja elinkeinoelämän ilmastoyhteistyön kehittämiseksi.

5. Vuoden 2022 talouden analyysi

5.1. Kriisikuntakriteerit

Kuntalain mukainen erityisen vaikeassa taloudellisessa asemassa olevan kunnan arviointimenettely (nk. kriisikuntamenettely) voidaan jatkossa käynnistää, jos kohdat A ja B täyttyvät, tai kohdan C kaikki kohdat täyttyvät.

- A. jos kunta ei ole kattanut taseeseen kertynyttä alijäämää kuntalain 110 §: 3. momentissa säädettyssä määräajassa (normaalista neljä vuotta, tällä hetkellä määräaikaisesti raja kuusi vuotta)
- B. jos asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kunnan viimeisessä konsernitilinpäätöksessä vähintään 1 000 euroa ja sitä edeltäneenä vuonna vähintään 500 euroa

TAI

- C. jos rahoituksen riittävyttä tai vakavaraisuutta kuvaavat talouden tunnusluvut ovat kahtena vuonna peräkkäin täyttäneet kaikki seuraavat raja-arvot
 1. kunnan konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 80 %
 2. kunnan tuloveroprosentti on vähintään 2,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien keskimääräinen tuloveroprosentti
 3. asukasta kohden laskettu kunnan konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden määrä ylittää kaikkien kuntien konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden keskimääräisen määrän vähintään 50 prosentilla
 4. konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate on alle 0,8.

Järvenpään kaupungin ja kaupunkikonsernin vuosien 2019–2022 tilanne suhteessa kriisikuntakriteereihin.

Tunnusluku	Raja-arvo	TP 2019	TP 2020	TP 2021	TP 2022
A: Taseen yli-/alijäämä, M€	0	9,68	10,7	14,2	10,4
B: Kuntakonsernin yli-/alijäämä, €/asukas.	-1000 (-500)	-140	-12	126	38
C1: Kuntakonsernin vuosikatteen ja poistojen suhde, %	alle 80	9,6	103,4	114,8	88,5***
C2: Kunnan tuloveroprosentti, %	22,02	19,75	19,75	20,25	20,25
C3: Kuntakonsernin lainakanta ja vuokravastuut, €/asukas *	13597	9170	9797	9597	10343
C4: Kuntakonsernin laskennallinen lainanhoitokate**	alle 0,8	0,1	0,7	0,8***	0,6

* 2021 keskiarvo = 9065 €/as. Vuoden 2022 kuntakonsernin keskiarvoa ei ole vielä saatavilla (9065 + 50 % => 13597)

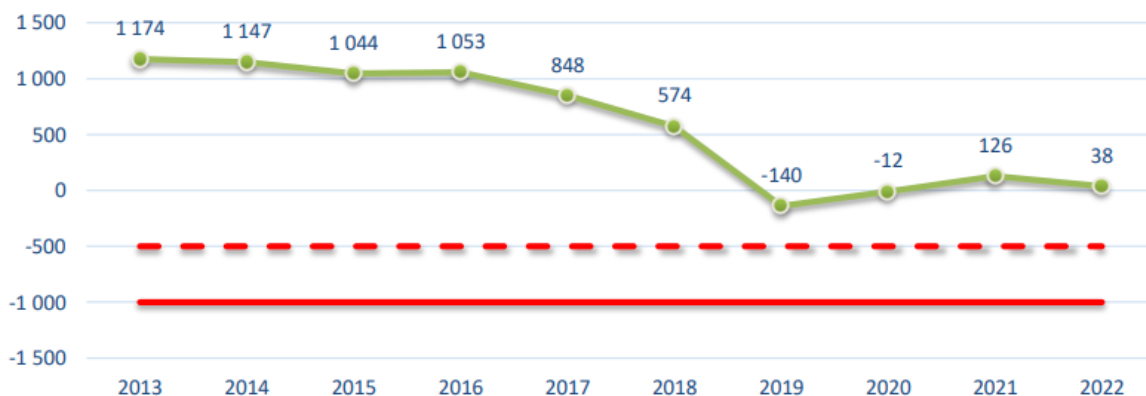
** (vuosikate + korkokulut) / (korkokulut + lask.lainanlyhennykset)

*** Kriisikuntakriteerien ”keltaisten valojen” raja-arvot:

1. Kuntakonsernin kertynyt alijäämä, **B** peräkkäisinä vuosina vähintään 500 €/asukas.
2. Kuntakonsernin vuosikate, **C1** suhteutettuna poistoihin on alle 100 %.
3. Kunnan tuloveroprosentti, **C2** on 1,5 prosenttia yli keskimääräisen tuloveroprosentin.
4. Kuntakonsernin lainat ja vastuut, **C3** on 25 % yli keskimääräisen.
5. Kuntakonsernin laskennallinen lainanhoitokate, **C4** on alle 1,0.

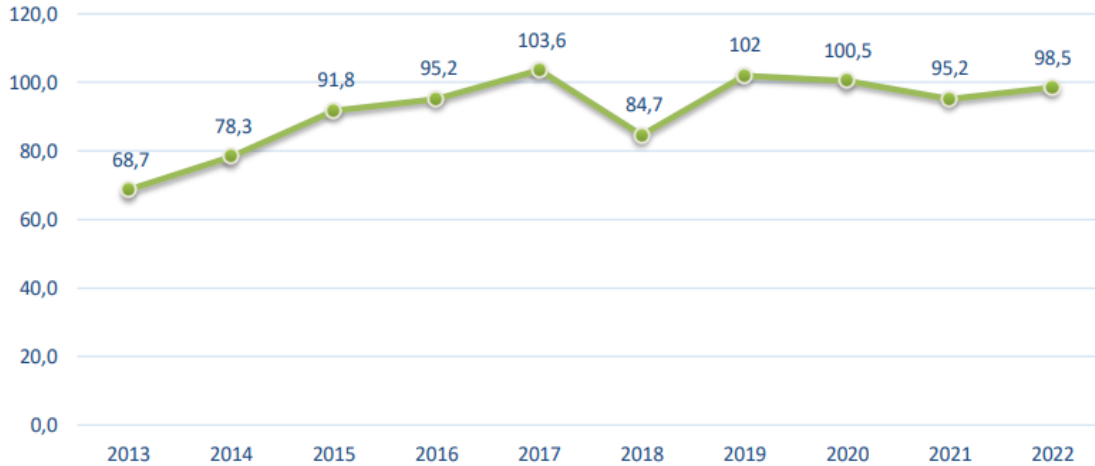
Yksittäisistä mittareista C4 täyttyi ja C1 kohdalla keltainen raja-arvo täyttyi. Kuitenkin sekä kaupungin että kaupunkikonsernin vuoden 2022 tilikaudet olivat merkittävästi alijäämäisiä ja taseeseen kertynyt yli-jäämä on kutistunut. Kuntalain mukaiset kunnan arviointimenettelyn kriteerit eivät kuitenkaan Järvenpään osalta täyty siten, että ne johtaisivat arviointimenettelyyn.

Konsernin kertynyt yli-/alijäämä, €/as

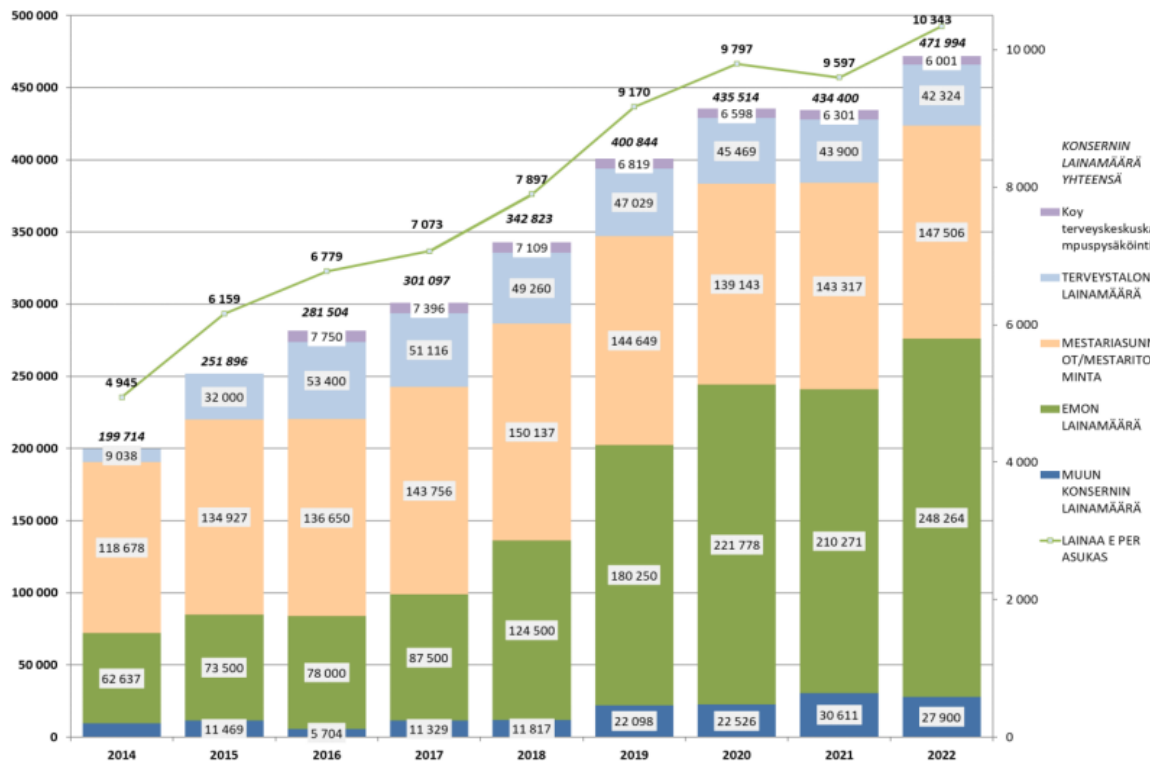
Huomattavaa on, että vuonna 2022 kuntakonsernin vuosikate ei kata poistoja (88,5 %). Muista tasetta kuvaavista tunnusluvuista konsernin suhteellinen velkaantuneisuus on 98,6 % vuonna 2022 ja tunnusluvulla kasvutrendi vuodesta 2013 alkaen vuoteen 2018 saakka, jolloin suhteellinen velkaantuneisuus oli 84,7 %. Vuodesta 2019 alkaen tunnusluku on vaihdellut 95,2–102 %:n välillä.

Konsernin suhteellinen velkaantuneisuus, %

Kuntakonsernin laskennallinen lainanhoitokate on 0,6, kun raja-arvo on 0,8, joten tulorahoitus ei laskennallisesti täysin riittänyt kattamaan vieraan pääoman hoitoa. Laskennallinen lainanhoitokate on ollut alle raja-arvon myös vuosina 2019 ja 2020. Lainanhoitokatteen tunnusluku heijastaa kuntakonsernin lainojen ja vastuiden kasvukehitystä. Kuntakonsernin lainat ja vastuut/asukas ei kuitenkaan ole vielä lähellä kaikkien kuntien konsernitilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden 50 prosentilla korotettua keskimääräistä raja-arvoa 13.597 euroa/asukas, mutta velkaantuminen tulee saada taittumaan.

Konsernin lainamäärä 1000 euroa ja euroa/asukas v. 2013 -2022

Kuntakonsernilla on velkaa vuoden 2022 lopussa yhteensä 472 miljoonaa euroa. Konsernin lainakanta kasvoi vuoden aikana 37,6 miljoonaa euroa, josta kaupungin lainamäärän kasvu oli 38,0 miljoonaa euroa. Myös korkokulut kasvoivat edellisvuodesta, mutta pysyivät vielä maltillisena. Järvenpään laina- ja investointitasoilla koronousujen vaikutukset heijastuvat välittömästi tulokseen ja vaikeuttavat ylijäämäisten tulosten aikaansaamista. Lainamäärän kasvu nykyisellä korkotasolla luo merkittävän lisäriskin talouden tasapainolle. Vanhan lainan takaisinmaksu joudutaan rahoittamaan korvaavalla lainanotolla, kun korot siirtyvät rasittamaan kaupungin taloutta hyvin nopealla tahdilla. Konsernin heikko lainanhoitokyky (kuntakonsernin laskennallinen lainanhoitokate on 0,6) sekä korkea lainojen määrä lisää merkittävästi riskiä saada talous tasapainoon.

5.2. Talous ja tasapainottamistoimenpiteet

Vuoden 2022 toimintaa ohjanneen strategian yksi kuudesta tulevaisuuskuvausta on tasapainoinen, kestävällä pohjalla oleva talous. Kestävä talous mahdollistaa tärkeältä osin muiden päämäärien, kuten hyvän elämän ja toimivan arjen, tavoittelemisen.

Vuoden 2022 taloutta ohjasi valtuuston hyväksymä nelivuotinen talousohjelma vuosille 2022-2025 sekä vuoden 2022 talousarvio. Niihin sisältyivät myös talouden tasapainottamiseksi laaditut sopeuttamistoimenpiteet.

Vuoden 2022 talousarvio laadittiin 100 000 euroa alijäämäiseksi, mutta talouden tasapainottamisesta jäätettiin. Tilinpäätöksen mukaan tilikausi muodostui 3,9 miljoonaa alijäämäiseksi. Kaupungin taseen kertynyt ylijäämä pieneni 10,4 miljoonaa euroon. Taloudessa on tapahtunut merkittävä muutos vuonna 2019, jolloin ylijäämä supistui 32 milj. euroa. Sen jälkeen muutokset ovat olleet vähäisiä ja koronatukien ansiosta vuodet 2020 ja 2021 olivat lievästi ylijäämäisiä.

Esimerkkejä merkittävimmistä ylityksistä ja niiden syistä:

SOTE: Toimintakertomuksessa todetaan, että Keski-Uudenmaan sote -kuntayhtymän yhtymävaltuusto hyväksyi talousarvion vuodelle 2022 kokouksessaan (16.12.2021 § 56). Järvenpään kaupungin maksuosuus oli silloin 145 miljoonaa euroa. Yhtymävaltuusto hyväksyi (15.12.2022 §49) talousarvion muuttamisen, joka lisäsi Järvenpään kaupungin maksuosuutta 18,5 miljoonaa euroa alkuperäiseen talousarvioon verrattuna. HUSissa ei toimeenpantu aiemmin suunniteltua omaisuusjärjestelyä kertyneiden alijäämien kattamiseksi vaan sairaanhoitopiiri laskutti jäsenkuntia vuonna 2022 kertyneen alijäämän mukaisesti. Aiempien vuosien kertynyt alijäämä oli laskutettu jo vuoden 2021 palvelulaskutuksissa. Varsinainen palvelulaskutus alitti talousarvion. Valtion korvaukset kattoivat koronaviruksesta aiheutuvat lähes kaikki kirjanpidossa esitetyt kustannukset.

Opetus: Lisätalousarviosta huolimatta opetuksen ja kasvatuksen palvelualueen talousarvio ylittyi 2,0 miljoonaa euroa. Ylitykset johtuvat osittain palvelutarpeen voimakkaasta kasvusta sekä varhaiskasvatuspalveluissa että opetuksessa. Henkilöstökulujen sekä palveluiden ostojen toteumia nostavat merkittävästi myös palvelualueen useat hankkeet, joiden kulut kohdistuvat pääasiassa edellä mainituille menokohdille. Hanketuotot toteuma oli 2,4 milj. euroa. Lisääntynyt hanketoiminta kasvatti palvelualueen tuloja, mutta toisaalta näkyy myös menojen kasvuna. Hankkeiden omavastuuosuus 20–30 % jää kaupungin menoksi. Huomioitavaa on, että menot ylittyivät alkuperäisen talousarvion lähes 6,0 milj. eurolla ja muutetun talousarvion 4,2 milj. eurolla.

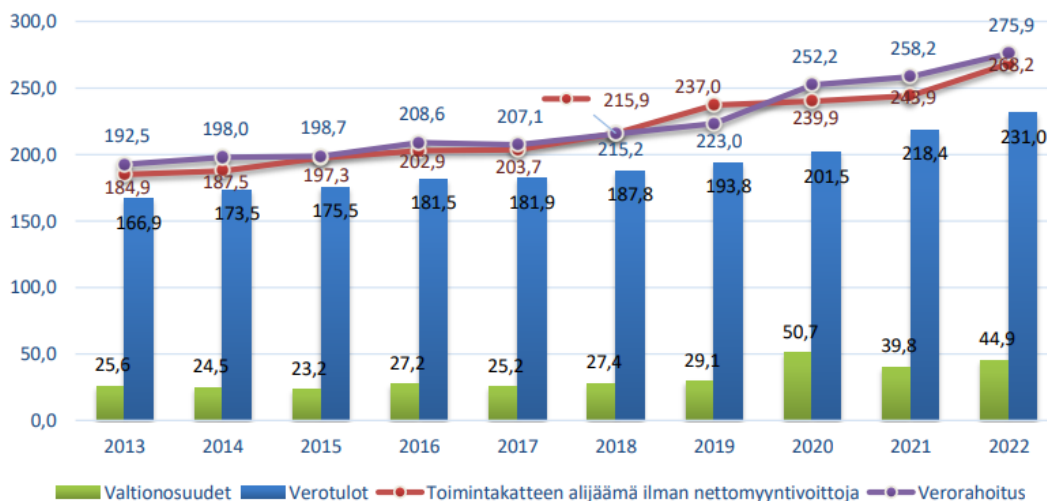
Muita talouden tasapainottamiseen liittyviä haasteita:

Kaupunkikehityksen palvelualueella maanmyyntitulojen sakkaaminen on mainittu merkittävänä riskinä yleisen taloustilanteen vuoksi ja asuntokaupan ja rakentamisen hiipuesssa. Järvenpään kaupungin talous on vuosia perustunut jatkuviin maanmyyntituloihin. Kaupungin taloudelle maanmyyntitulojen väheneminen maanmyynnin hidastuessa on merkittävä taloudellinen riski.

Tilinpäätös vuosi	Nettotulostavoite	Maanmyynnin nettotulot
2020	6,3 M€	8,7 M€
2021	4,4 M€	4,7 M€
2022	5,55 M€	8,4 M€

Vuoden 2022 toimintakatteen alijäämä oli 258,5 milj. euroa eli nettokäyttömenot olivat 25,3 milj. euroa (10,8 %) suuremmat kuin edellisessä vuonna. Ilman käyttöomaisuuden myyntivoittoja toimintakatteen alijäämä oli 268,2 milj. euroa ja se kasvoi edellisestä vuodesta 24,3 milj. euroa (9,9 %). Verotuloja kertyi vuonna 2022 yhteensä 231,0 milj. euroa, kasvua edellisestä vuodesta 5,8 %, mikä on huomattavasti alle toimintakatteen kasvun. Valtionosuuksia kertyi yhteensä 44,9 milj. euroa eli 4,9 milj. euroa (12,8 %) edellisistä vuotta enemmän. Suurin muutos syntyi verotulomenetyksen korvauksesta 3,0 milj. euroa ja peruspalveluiden valtionosuuden kasvusta 1,0 milj. euroa.

Verorahoitus ja toimintakatteen alijäämä ilman nettomyyntivoittoja, Me

Kaupungin vuosikate on riittänyt poistojen kattamiseen 10 vuoden tarkastelujaksoilla vuosina 2013–2014 ja 2020–2021. Vuonna 2019 tulo-rahoitusta ei ole ollut käytettävissä lainkaan investointimenojen kattamiseen.

Hankinnat ja sopimukset

Hankinnat ovat kaupungin taloudessa merkittävä kuluerä. Laadukkaasti toteutetut kilpailutukset tuottavat laadukasta kaupunkiympäristöä, asumista ja palveluja ja toisaalta yhteisten varojen tehokasta käyttöä. Kilpailutusten lisäksi sopimusten voimassaolon ja -ehtojen seuranta on tärkeää, jotta tuote/palvelu saadaan sopimuksen ehtojen mukaisesti. Sopimukset pitäisi kilpailuttaa uudelleen niin hyvissä ajoin, jotta ehdot pysyvät kaupungin kannalta edullisina ja toiminnan kannalta oleellisiin sopimuksiin ei tule katkoksia. Tähän liittyen myös hyvällä hankintaosaamisella on suuri merkitys. Kaupungin riskienhallintatoimenpiteiden raportoinnissa on nostettu mahdolliseksi riskiksi sopimushallinnan ongelmat, kuten sopimusten laadinnan ja valvonnan prosessien osaamisvaje. Konsernipalveluissa on ollut tavoitteena siirtää hankintaorganisaation fokusta kilpailutuksesta toimitusketjujen hallintaan, ja tämän toteuttamiseksi on vuoden 2022 aikana jatkettu sopimushallintajärjestelmän ja toimittajahallintamallin käyttöönottoa.

Suositus: Talouden tasapainottaminen tulee vaatimaan huomion kiinnittämistä entistä voimakkaammin myös hankintoihin ja sopimushallintaan, joten tähän liittyvään osaamiseen ja prosessien kehittämiseen tulisi olla selkeä suunnitelma.

Investoinnit

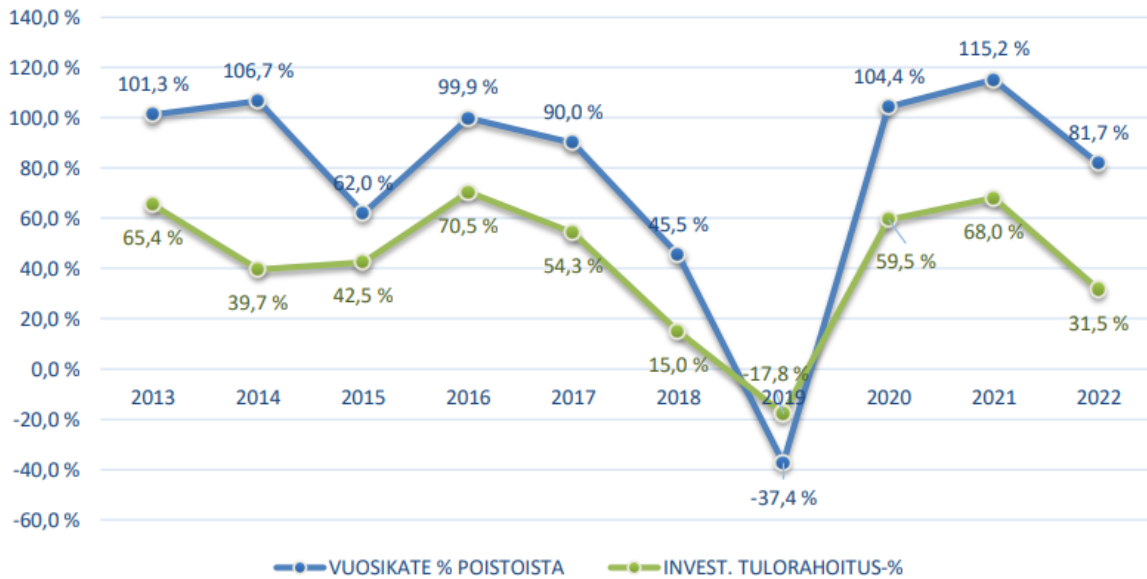
Tilintarkastuksen loppuraportissa vuodelle 2022 kiinnitettiin huomiota siihen, että investoinnit eivät toteutuneet suunnitellusti ja investointimenot alittivat budjetoidun. Suurimmat poikkeamat olivat rakenteissa ja laitteissa (12,4 miljoonaa euroa) sekä rakennuksissa ja rakennelmissa (7,6 miljoonaa euroa).

Investointien tulo-rahoitus-% laski 31,5 prosenttiin vuonna 2022 (2021: 68 %). Se on noussut vuoden 2019 pohjakosketuksesta (-17,8 %), mutta pienemmästä vuosikatteesta johtuen se on lähtenyt uudelleen laskuun vuonna 2022.

Vuosikatteen oletettiin talousarviota laadittaessa olevan kuitenkin suurempi, mikä sitten vaikutti tulo-rahoitusosuuden pienenemiseen siitä, mitä oli tarkoitettu. Jos investoinnit olisivat toteutuneet siinä laajuudessa kuin oli suunniteltu, omarahoitus olisi ollut tuotakin pienempi. Nyt investoinnit siirtyivät osittain seuraavalle vuodelle, mikä voi johtaa kiihtyvään velkaantumiseen, jos tulo-rahoituksen osuutta ei kohenneta.

Suositus ja johtopäätökset: Investointitasoa voisi pyrkiä sopeuttamaan jatkossa suhteessa tulo-rahoitukseen jo talousarviovaiheessa.

Vuosikate/poistot-% ja investointien tulorahoitus-%

Kaupungin lainamäärä on lisääntynyt vuodesta 2021 yhteensä 34 milj. euroa. Lainaa/asukas on 5.510 euroa, kun vuonna 2021 oli 4.795 euroa/asukas. Lainat ja vuokravastuut ovat yhteensä 290 milj. euroa ja suhteellinen velkaantuneisuus on 92,1 %. Suhteellinen velkaantuneisuus on kasvanut Järvenpäässä nopeasti viime vuosina vuotta 2021 lukuun ottamatta. Vuonna 2022 suhteellinen velkaantuneisuus Järvenpäässä oli 92,1 %, kun se edellisenä vuonna oli 86,4 %, vuonna 92,4 % vuonna 2020 ja 91,9 % vuonna 2019 sekä 54,6 % vuonna 2018. Investointien tulorahoitus oli 31,5 %, kun vuonna 2021 tunnusluku oli 68 %. Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä viideltä vuodelta on -165 milj. euroa.

Kaupungin lainat ja nettoinvestoinnit, €/asukas

Talouden tasapainottamista koskevat haasteet ja suositukset

Ilman sosiaali- ja terveyspalvelujen mittavaa budjettiylitystä kaupungin talous olisi ollut selkeästi ylijäämäinen. Riski budjetin ylitykseen oli kuitenkin alkuperäistä talousarviota päätettäessä jo tiedostettu, ja

tähän olisi ollut syytä varautua. Lopulta kuitenkin muutettu talousarvio alittui Keusoten osalta 2,2 miljoonaa euroa.

Vaikka Järvenpään kaupungin maksuosuus kasvoi sosiaali- ja terveystalouden osalta huomattavasti 18,5 miljoonaa euroa alkuperäiseen talousarvioon verrattuna, pystyttiin alijäämä pitämään kohtuullisena muiden positiivisten poikkeamien johdosta. Kaupungin tilinpäätös toteutui muutettua talousarviota parempana paremman verotulokertymän, palkkaharmonisaation kirjauksen poistumisen, maanmyyntivoittojen ylittymisen ja poistojen paremman toteutumisen ansiosta.

Vuodesta 2023 lähtien kunta ei enää vastaa sosiaali- ja terveystaloudesta ja näin kustannuspaineet sen osalta tulevat hellittämään. Tämä tarkoittaa kuitenkin myös rahoituksen vähentymistä. Myös tulevina vuosina yhtenä riskinä on maanmyyntitulojen sakkautuminen. Palvelutarpeen kasvaminen opetuksen ja kasvatuksen palvelualueella voi niin ikään johtaa investointitarpeiden ja palveluiden kustannusten nousuun. Velkamäärän ollessa suuri suhteessa kaupungin talouteen ja korkomenojen kasvaessa velanhoidokulut voivat nousta tarpeettoman suuriksi. Muun muassa näistä syistä johtuen talouden tasapainottaminen tulee olemaan haasteellista myös tulevina vuosina.

***Suositus:** Tarkastuslautakunta suosittelee talouden haasteisiin vastaamista jatkamalla talouden suunnittelua useamman vuoden päähän, jotta riski kriisikuntakriteerien täyttymisestä voidaan välttää. Isossa roolissa ovat mm. kestävän investointitason saavuttaminen ja hankintaosaamisen sekä sopimushallinnan kehittäminen ja seuranta.*

6. Kunta ja konsernipalvelut

Konserniohje

Konserniohje on vuodelta 2010. Kuntalain uudistusten myötä se on vanhentunut. Tarkastuslautakunta on kiinnittänyt asiaan huomiota useampana vuonna ja antanut asiasta päivityssuosituksen.

Tilintarkastaja on vuoden 2021 tilintarkastuksen yhteydessä laatinut aiheesta kaupunginhallitukselle erillisen, varsin poikkeuksellisen tilintarkastuspöytäkirjan, missä todetaan: ”Kaupungin konserniohje on vuodelta 2010. Konserniohje tulisi päivittää viipymättä.” Koska ohje on edelleen päivittämättä, vuoden 2022 tilintarkastuskertomuksessa asiasta on maininta.

Tarkastuslautakunta antoi vuoden 2021 päivityssuosituksen, ajantasaistamaan ja yksinkertaistamaan viipymättä vanhentuneen konserniohje-kokonaisuutta ja sen rakennetta.

Kaupunginhallitus totesi arviointikertomuksen vastineessaan: ”Tavoite on saada asiakirjat valmiiksi syksyn 2022 aikana ja päätettäväksi viimeistään vuoden 2023 alussa.” Viimeisimpänä tarkastuslautakunnalle on esitetty arviona, että tavoitteena on viedä valmisteilla oleva konserniohje talousjaoston jatkokäsittelyyn toukokuussa. Mikäli käsittelyssä ei tule viiveitä, niin ohje voitaisiin hyväksyä syksyn ensimmäisessä valtuuston kokouksessa.

***Suositus:** Tarkastuslautakunta uusii suosituksen ajantasaistaa ja yksinkertaistaa viipymättä vanhentunut konserniohje-kokonaisuus ja sen rakenne. Ohjeet sisältävät ainakin omistajapolitiikan, sijoitus- ja rahoitustoiminnan periaatteet sekä konserniohjeet. Päivitystyölle on myös laadittava sitova toteutusaikataulu.*

6.1. Kaupungin henkilöstö ja henkilöstön hyvinvointi

Strategiakorttien sitova tavoite O1 (Osaava ja kehittävä henkilöstö) eteni aikataulussa, O2 (Informaatiopääoma ja tiedolla johtaminen) oli jäljessä aikataulusta ja strategisen kortin O3 (Itseohjautuvuus ja valmentava johtaminen) tavoitteet olivat joko toteutuneet tai etenivät aikataulussa vuonna 2022.

Osaamisen kehittäminen

Koulutussuunnitelman mukaisiin 1–3 päivän pituisiin koulutuksiin henkilöstö on osallistunut yhteensä 1096 koulutuspäivän verran. Edelliseen vuoteen verrattuna määrä on noussut n. 30 %, jolloin koulutuspäiviä oli 776 kpl. Sisäisiin koulutuksiin osallistuminen kasvoi edellisen vuoden 1 287 määrästä 1 675 osallistumiseen. Sisäinen koulutustarjonta on noussut edelliseen vuoteen verraten lähes sadalla ja tarjolla oli tänä vuonna 221 koulutusta.

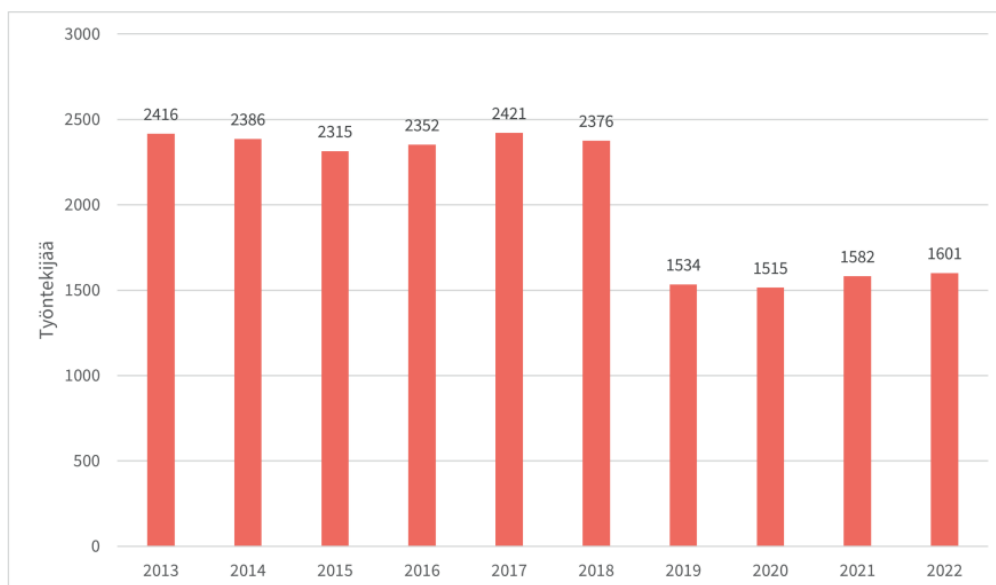
Henkilöstön osaamista ja motivaatiota on pyritty tekemään näkyväksi aiempaa laajemmin ja osaamisalusta Skillhiven käyttönottoa on vahvistettu koko organisaatiossa. Vuonna 2022 käyttäjämäärä oppimialustalla kasvoi 900 henkilöstä yli 1200 asiantuntijaan. Tämä kattaa lähes koko kaupungin henkilöstön. Henkilöstön saaminen alustalle mahdollistaa arvioinnin jatkossa, kohtaako sisäinen koulutustarjonta henkilöstön tarpeita.

Arvio: Tarkastuslautakunta pitää hyvänä henkilöstön kehittämiseen tehtyä panostusta ja sen ensivaikutuksia.

Kaupungin henkilöstön määrä ja henkilöstömenot

Kaupungin henkilöstön määrä on lähtenyt lievään trendinomaiseen kasvuun. Vuonna 2019 perustettiin Keusote eli Keski-Uudenmaan kuntayhtymä, mihin siirtyi henkilöstöä Järvenpäästä. Vuodesta 2019 henkilöstön määrä 1534 on sittemmin noussut tasaisesti ja oli 2022 päättyessä 1601 henkilöä.

Henkilöstön määrän kehitys

Henkilöstön määrä 31.12. viimeiseltä kymmeneltä vuodelta.

Henkilöstön määrä joulukuussa 2022 palvelualueittain

	Vakinaiset	Määräaikaiset	Työllistetyt	Yhteensä	Muutos % edelliseen vuoteen
Konsernipalvelut	56	1	1	58	0,0 %
Opetus ja kasvatust	843	291	1	1135	2,5 %
Hyvinvointi	148	130	9	287	-6,8 %
Kaupunkikehitys	78	5	0	83	-5,7 %
Järvenpään Vesi	17	0	1	18	0,0 %
Yhteensä	1142	427	12	1581	0,1 %

Taulukko kuvaa henkilöstön määrää joulukuussa palvelualueittain ja määrän prosentuaalista muutosta joulukuun 2021 tilanteeseen. Kaksi henkilöä on työskennellyt joulukuun 2022 aikana kahdella palvelualueella, joten he näkyvät molempien palvelualueiden luvuissa.

Valtuustoon nähden sitovassa talousarviossa henkilöstömenot (ilman vesiliikelaitosta) TA 2022 oli -69.297 miljoonaa euroa. Lisätalousarviossa sitä muutettiin -1,675 miljoonalla eurolla, jolloin muutettu talousarvio MTA 2022 oli -70.972 miljoonaa euroa. Toteuma TP 2022 oli 70,308 miljoonaa euroa, jolloin toteuma-% oli 99,1 %. Alkuperäinen talousarvio ylittyi 1,0 miljoonalla eurolla ja henkilöstökulut kasvoivat noin 0,8 miljoonaa euroa vuodesta 2021. Henkilöstökulujen osuus toimintakuluista on 22,1 % ja palvelujen ostojen osuus 67,1 % vuonna 2022. Kukurakenne muuttuu täysin sote-muutoksen seurauksena vuoden 2023 alusta.

Vesiliikelaitos mukaan lukien henkilöstökulut olivat 71,5 miljoonaa euroa, jossa kasvua 2,2 % vuodesta 2021. Henkilöstökulujen osuus toimintakuluista on 23,7 %.

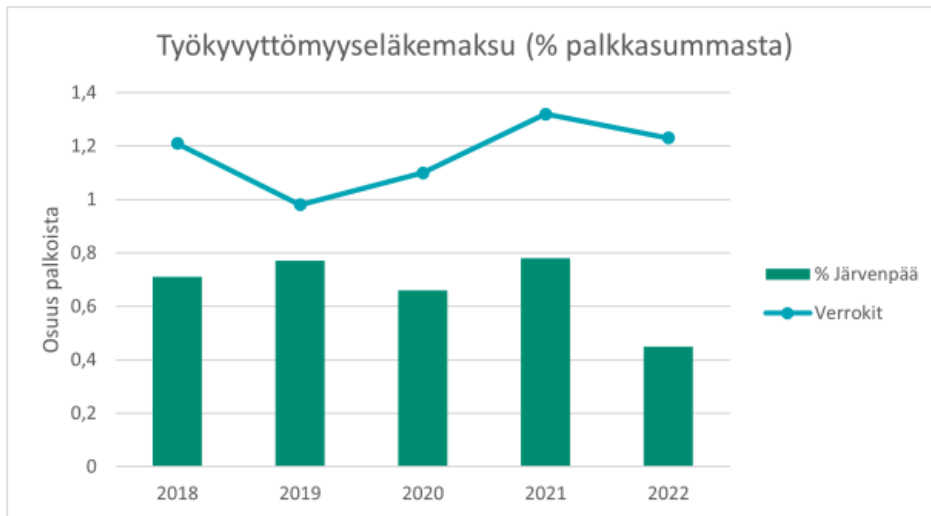
Joulukuussa 2022 Kaupungin henkilöstöstä naisia oli 1272 eli 80,6 % (2021: 80,8 %) ja miehiä 307 eli 19,4 % (19,2 %). Esihenkilötehtävissä työskentelevistä naisista on 70,3 % (2021: 68 %) ja miehiä 29,7 % (32 %).

Henkilöstömenot 1000 €	2020	2021	2022
Konsernipalvelut	4 424	4 934	5 132
Tilaomistus	165	234	249
Pelastustoimi		76	74
Keski-Uudenmaan Sote	1 776	1 818	1 769
Opetus ja kasvatust	44 878	47 148	48 838
Hyvinvointi	7 587	8 303	8 627
Kaupunkikehitys	5 224	5 516	5 162
Käyttöomaisuuden nettomyynti			457
Järvenpään Vesi	1 069	1 132	1 165
Yhteensä	65 123	69 161	71 473
Työllistämistuki	-160	-86	-171
Yhteensä	64 963	69 075	71 303

Työkyvyttömyyseläkemaksut, työterveyshuollon kustannukset ja sairauspoissaolot

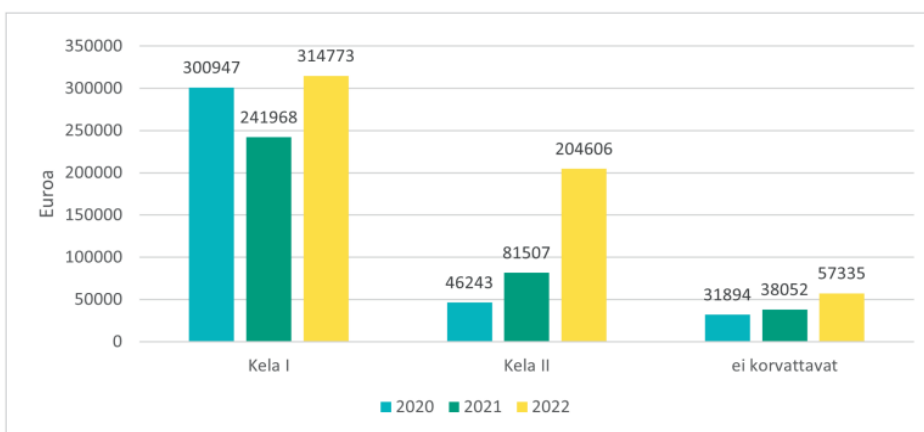
Vuonna 2022 verrokkiorganisaatioiden keskimääräinen työkyvyttömyyseläkemaksu oli 1,23 % palkkakustannuksista. Järvenpään kaupungin työkyvyttömyyseläkemaksu oli tätä merkittävästi alhaisempi, 0,45 %

(KuEL+VaEL) palkkakustannuksista (2021: 0,78 %). Kehitys on siis ollut erinomaista sekä talouden että inhimillisen johtamisen näkökulmasta.

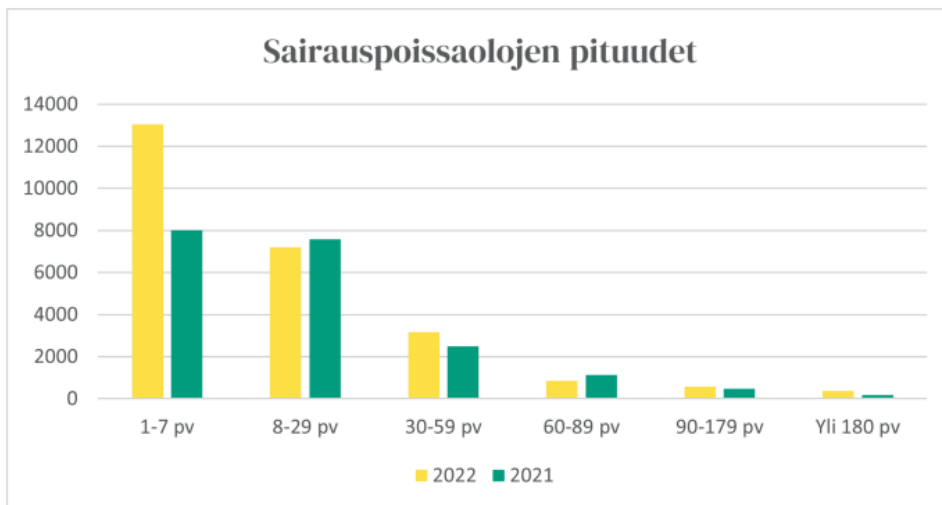
Järvenpään kaupungin uudeksi työterveyshuoltokumppaniksi valittiin vuonna 2021 Suomen Terveystalo Oy. Työterveyshuollon kokonaiskustannukset vuonna 2022 olivat yhteensä 576 714 euroa (2021: 361 527 euroa). Lakisääteisen, ennaltaehkäisevän työkykyä ylläpitävän työterveyshuollon (Kelan KL I) osuus oli 314 773 euroa (2021: 241 968 euroa). Kela korvausluokan II kustannukset olivat 204 606 euroa (2021: 81 507 euroa). Vuonna 2021 Järvenpään kaupungin työterveyshuollon sopimus ei ollut yhtä laaja sairaanhoidon osalta, mikä selittää eroa kustannuksissa. Henkilöstökertomuksessa todetaan, että lakisääteisen ennaltaehkäisevän työterveyshuollon osuus (KL I) työterveyshuollon kaikista kustannuksista oli 55 %, mikä on hyvä suhde ja tavoitteen mukainen.

Työterveyshuollon kustannukset

Suositus: Tarkastuslautakunta suosittelee, että työterveyshuollon kokonaiskustannusten hallintaan tulee kiinnittää huomiota.

Terveysperusteisten poissaolojen ovat kasvaneet merkittävästi +26,9 % (2021: -3,5 %). Samansuuntainen kasvu on tapahtunut myös muissa kunnissa. Järvenpään kaupungin henkilöstön sairauspoissaolojen kasvu näkyi myös sijaistarpeiden kasvuna.

Suositus: Tarkastuslautakunta suosittelee lyhyiden sairauspoissaolojen syiden seuranta ja ehkäisevien toimenpiteiden vahvistamista.

Mielenterveyden häiriöihin liittyvät sairauspoissaolot määrä on ohittanut tuki- ja liikuntaelinsairauksista johtuvien poissaolojen määrän. Kasvaviin mielenterveyden häiriöihin on useita eri syitä. Kaikki syyt eivät johdu työelämästä, mutta työelämän täytyisi olla sellaista, että työn tekemisen toimintatavat, intensiteetti, johtaminen ja työyhteisöiden toiminta tukisivat työntekijöiden mielenterveyttä. Tämän lisäksi Järvenpään kaupunki on pilotoinut henkilöstölleen matalan kynnyksen ennaltaehkäisevää Mindy-mielenhuoltopalvelua. Mindy-valmennus auttaa purkamaan työstä tai muusta elämästä johtuvaa kuormitusta.

Arvio: Tarkastuslautakunta pitää Mindy-pilotointia hyvänä henkilöstön mielenhuollon mahdollisuuksien ylläpitämiseksi ja parantamiseksi sekä kannustaa jatkamaan oikeansuuntaista työtä edelleen.

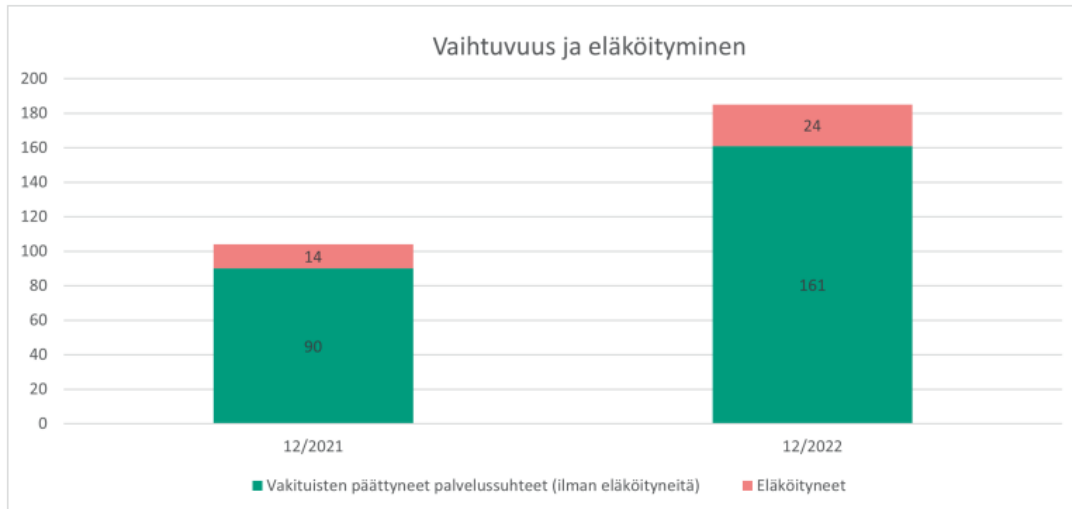
Korvattujen työpaikkatapaturmien lukumäärä laski. Vuonna 2022 vakuutusyhtiö maksoi korvauksia yhteensä 90 vahingosta (2021: 110 kpl) ja 65 työpaikkatapaturmasta (2021: 88 kpl). Korvattujen työpaikkatapaturmien taajuus on hieman alhaisempi, kuin toimialalla keskimäärin.

Arvio: Tarkastuslautakunta pitää tehtyjä toimenpiteitä hyvinä henkilöstön hyvinvoinnin, työterveyden ja työturvallisuuden ylläpitämiseksi ja parantamiseksi sekä kannustaa jatkamaan oikeansuuntaista työtä edelleen.

Vaihtuvuus ja eläköitymiset

Vaihtuvuus ilman eläköitymisiä on ollut vuoden 2022 aikana 16,1 % (2021: 9,2 %). Se on siis lisääntynyt edellisvuodesta merkittävästi ja mittarinakin vaihtuvuus on korkeaa tasoa. Henkilöstön korkea vaihtuvuus, kasvaneet poissaolot, konfliktit, virheet ja asiakkaiden valitukset voivat viitata epäonnistuneeseen esihenkilötyön kulttuuriin. Korkea vaihtuvuus voi siis olla merkki huonosta johtamisesta ja ilmapiiristä. Vaihtuvuuden ongelmia ovat vaihtuvuudesta johtuvat rekrytointi- ja perehdytyskustannukset, menetetty osaaminen ja osaamiseen tehdyt kehitysinvestoinnit sekä kaupungin toimintaa koskeva arvokas tieto. Tästä syystä vaihtuvuuden kehitykseen ja sen mahdollisiin syihin tulisi kiinnittää huomiota. Toisaalta korkea vaihtuvuus on avannut sisäisiä urakiertomahdollisuuksia.

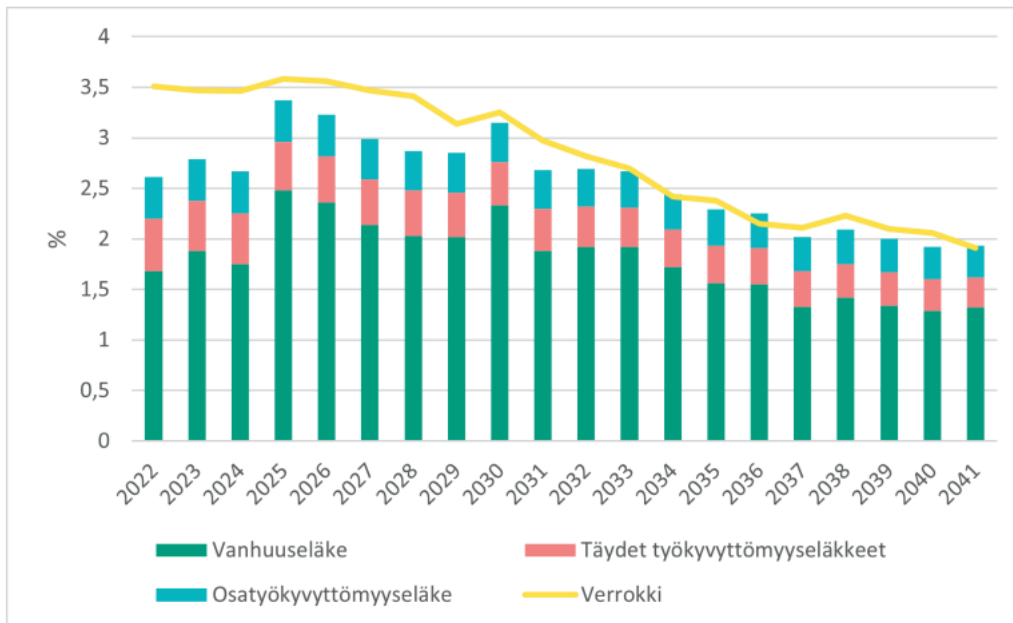
Kaupungin palveluksesta poislähtevien henkilöiden mielipiteitä kartoitetaan lähtökyselyjen avulla. Työntekijöiltä tiedustellaan lähtökyselylomakkeessa, miten tyytyväisiä he ovat olleet työtehtäviin, työyhteisöön, kehittymismahdollisuuksiin sekä palkkukseen. Lähtökyselyn täytti 42 henkilöä, mikä oli vain 23 % lähteneistä (2021: 22 %). Kyselyyn vastanneista 30 henkilöä eli 71 % oli lähtenyt vakituisesta palvelussuhteesta. Näin vähäisellä otannalla ei voine tehdä luotettavia johtopäätöksiä mahdollisista kehityskohteista.

Suositus: Korkean vaihtuvuuden perussyitä tulisi selvittää tarkemmin ja laatia suunnitelma kehityksen muuttamiseksi. Palvelussuhteen päättyessä, prosessia tulisi kehittää niin, että lähtöhaastattelu tulisi paremmin huomioitua.

Vuonna 2022 vanhuuseläkkeelle siirtyi 20 henkilöä (keski-ikä 64,3 vuotta). Lähivuosien aikana eläkeikäiseksi tulee yhteensä noin 12 % henkilöstöstä, vastaten noin 180 henkilöä. KEVAN ennusteen mukaan eläkepoistuma on noin 3,4 % (sisältää myös työkyvyttömyyseläkkeet) vuodessa seuraavan viiden vuoden aikana. Se on vähemmän kuin verrokkikunnissa keskimäärin.

Henkilöstön jakautuminen ikäluokkiin

Eläkepoistuma Järvenpään kaupungilta on keskimäärin 3,4% seuraavan viiden vuoden aikana.

Henkilöstöhallinnolle ja esihenkilöille laaja henkilöstökysely on hyvä tapa kerätä tietoa henkilöstön työhyvinvoinnista. Henkilöstökyselyillä kerätyn tiedon pohjalta voidaan kehittää työhyvinvoinnin tilaa organisaation ja tiimien sisällä. Laajaa henkilöstökyselyä ei kuitenkaan kannata toteuttaa liian usein, sillä vaarana on, että henkilöstö kokee kyselyn jatkuvan toteuttamisen raskaana. Toisaalta kysely olisi tehtävä riittävän usein, että reagointiaika ei venyisi liian pitkäksi. Lisäksi jos kyselyiden väli on liian pitkä, on mahdollista, että tilanne työpaikalla on todennäköisemmin muuttunut muista syistä kuin kehittämistoimenpiteiden johdosta.

Syksyllä henkilöstölle toteutettuun työhyvinvointikyselyyn vastasi 1022 työntekijää vastausprosentin ollessa hyvä 71 % (2021: 68 %).

Esihenkilöt ja tiimivastaavat on ohjeistettu käymään tiimiläistensä kanssa yksi kehityskeskustelu ja palauttekeskustelu tai tavoitekeskustelu ja tuloskeskustelu yksiköstä riippuen, sekä tiimin yhteisen keskustelun. Sen lisäksi jokaisella on mahdollisuus tarpeen vaatiessa varata itse yksilökeskustelu.

Bulevardikortteliin valmistuivat kaupungin uudet toimitilat ja n. 230 kaupunkikonsernin työntekijän muutto toteutui monenlaiseen työskentelyyn mahdollistaviin tiloihin loppuvuodesta 2022. Työympäristöä kehitettiin vuosina 2021–2022 yhteistyössä tilojen käyttäjien kanssa. Kehittämisen prosessin aikana järjestettiin työpajoja ja infotilaisuuksia, joiden avulla henkilöstöä otettiin mukaan tulevaisuuden työtapojen määrittelyyn.

Arvio: Tarkastuslautakunta pitää hyvänä työntekijöiden sitouttamista oman työympäristön suunnitteluun.

7. Opetuksen ja kasvatuksen palvelualue

Tarkastuslautakunta on tutustunut koulutuksen järjestäjien (peruskoulu ja lukio) ja varhaiskasvatuksen toimintakertomuksiin sekä viranhaltijoiden esityksiin.

Opetuksen ja kasvatuksen palvelualueen vuoden 2022 budjetti ylittyi 1,9M €. Kasvanut palvelutarve ja COVID lisäsivät toimintakuluja 1,5M €. Toteutumattomat tuotot ja sisäisten erien oikaisut pienensivät budjettia n. 400 000 €. Huolimatta kasvaneesta palvelutarpeesta, covidista ym. muutostekijöistä 2,9M €:n liikkumavaratoimenpiteistä pystyttiin toteuttamaan 2,2M €:n säästöt. Budjetti toteutui alle 1 % ylityksellä.

Opkan kokonaisbudjetti oli vuonna 2022: 72,3M€ (opetus 43,8M€, varhaiskasvatus 28M€ ja esikunta 0,5M€).

Opetus- ja kasvatuslautakunta on kritisoinut voimakkaasti lautakunnille asetettua samansuuruista 1,5 % säästötavoitetta vuonna 2022. Samansuuruinen säästötavoite ei huomioi sitä, että opetus- ja kasvatuslautakunnan palvelualueen tehtävät ovat pääsääntöisesti lakisääteisiä, jolloin niihin kohdistuvat säästöt (esim. ryhmäkokojen kasvattaminen) vaikuttavat välittömästi palvelujen vaikuttavuuteen. Säästötavoitteiden saavuttamista vaikeuttaa myös palvelualueella kasvanut palvelujen järjestämistarve, mikä on seurausta kaupungin suuresta väestönkasvusta.

Opetuksen ja kasvatuksen palvelualueella henkilöstökuluihin kohdistuvat toimenpiteet eivät ole toteutettavissa vaarantamatta opetuksen ja kasvatuksen lakisääteisiä perustehtäviä sekä lasten ja henkilöstön hyvinvointia. Henkilöstökuluihin kohdistuvat säästötoimenpiteet aiheuttavat vakavan turvallisuusuhan: väkivaltatilastot ovat kasvaneet kouluissa ja varhaiskasvatusyksiköissä hälyttävästi. Opetus- ja kasvatuslautakunta pitää erittäin tärkeänä, että ennen kuin tehdään lopulliset päätökset säästökohteista, niistä tehdään lapsivaikutusten arvioinnit.

Suositus: Tarkastuslautakunta näkee suurena riskinä mahdolliset talouden sopeuttamisvaatimukset, jotka koskettavat opetuksen ja kasvatuksen palvelualueita. Tarkastuslautakunta on yhtä lailla huolestunut siitä, ettei lapsia oteta riittävästi huomioon rakenteita ja taloutta tarkastellessa. Toimintaa ja päätöksiä tukemaan tarvitaan lapsivaikutusten arviointia.

Kuva 3 Kalle Särkkä, Ohoi Creative / Harjulan kampus

Varhaiskasvatus

Koronapandemian vaikutukset heijastuivat edelleen varhaiskasvatukseen vuonna 2022, vaikka rajoituksista ja erityisjärjestelyistä pystyttiinkin vuoden aikana luopumaan. Vaikeista olosuhteista huolimatta järvenpääläiset perheet ovat pääosin erittäin tyytyväisiä varhaiskasvatukseen kaupungissa. Marraskuussa 2022 toteutetussa asiakastytyväisyyskyselyssä vastausten keskiarvo oli 4,3 (asteikolla 1–5).

Vuonna 2022 varhaiskasvatuksen osallistumisaste kasvoi huomattavasti: alle kolmevuotiaiden ikäryhmässä neljä prosenttia ja 3–5-vuotiaiden ikäryhmässä kolme prosenttia. Kaupunkiin perustettiin kolme uutta ryhmää, joihin palkattiin yhdeksän kasvattajaa sekä kaksi avustajaa. Henkilöstön rekryointihaasteet näkyvät koulutetun henkilöstön saatavuudessa. Varhaiskasvatuksen opettajista on erityisesti pulaa, ja päteviä lastenhoitajia joudutaan palkkaamaan opettajiksi, jolloin osaamisvaje korostuu edelleen. Haasteita on tuonut myös käyttöasteen arviointi. Uudesta asiakastietojärjestelmästä odotetaan helpotusta käyttöasteen ja henkilöresurssien tarpeen ennakointiin.

Koronapandemia vaikutti merkittävästi varhaiskasvatuksen toimintaan vielä vuonna 2022. Vaikka tilanne normalisoitui hiljalleen rajoitusten purkautuessa, sairauspoissaolojen suuri määrä vaikutti toiminnan järjestämiseen. Päiväkotien toiminta-aikojen jouduttiin kuitenkin rajaamaan vain yksittäistapauksissa. Poissaolot ja niistä johtuvat sijaisjärjestelyt ovat myös merkittävä kuluerä. Korona on ollut edelleen yksi iso poissaolojen syy, mutta huomionarvioista on, että mielenterveyden haasteet on noussut kaupungissa suurimmaksi poissaolojen syyksi. Kyselyn perusteella vastanneista alle puolet varhaiskasvatuksen henkilöstöstä kokee, että on tarpeeksi aikaa saada oma työnsä tehdyksi ja moni tuntee riittämättömyyttä työssään. Varhaiskasvatuksen puolella vain alle puolet henkilöstöstä vastasi kaupungin teettämään henkilöstökyselyyn, mihin on jatkossa kiinnitettävä huomiota.

Opetuksen ja kasvatuksen palvelualueen kahden miljoonan euron talousarvion ylitys selittyy osin juuri palvelutarpeen kasvulla sekä varhaiskasvatuksessa että opetuspalveluissa. Uusien perustettujen ryhmien kustannukset vuonna 2022 olivat noin 250 tuhatta euroa. Lisäksi palvelusetelikulut kasvoivat vuoden 2021 noin 4,0 miljoonasta eurosta vuoden 2022 4,2 miljoonaan euroon.

Samalla varhaiskasvatukseen kohdistuu isot säästöpainheet, mikä muodostaa vaikean yhtälön. Opetuksen ja kasvatuksen palvelualueelle kohdistetut säästöt vaikuttavat suoraan lakisääteisten palvelujen vaikuttavuuteen, ja lasten ja henkilöstön hyvinvointiin. Säästöjä on jouduttu hakemaan ei-lakisääteisistä palveluista, kuten tuen tarpeessa olevien lasten tuesta. Samalla koronapandemian pitkäaikaiset vaikutukset näkyvät yhä lapsissa ja nuorissa. Varhaiskasvatuksen ja koulutuksen puolella näkyy paljon mm. tuen tarvetta, häiriökäyttäytymistä, kaveritaitojen puutetta.

Kaupungin väistyvässä ja uudessa strategiassa painotetaan hyvää elämää ja järvenpääläisten hyvinvointia. Sopeutustarvetta varhaiskasvatuksen osalta on tarkasteltava kriittisesti erityisesti lapsen oikeuksien toteutumisen näkökulmasta.

***Tarkastuslautakunta suosittaa:** Ennen sopeuttamistoimia koskevia päätöksiä tehdään ennakoivaikutusten arviointi, jossa selvitetään erityisesti päätösten vaikutuksia lapsiin. Ennakoinnin ja päätöksenteon jälkeen on tärkeää myös seurata lapsiin kohdistuvia vaikutuksia. Erilaisten hankkeiden mielekkyyttä tulee myös arvioida ydintehtävän toteuttamisen näkökulmasta.*

Perusopetus

Opetuksen ja kasvatuksen palvelualueen talousarvio toteutui toimintakatteen osalta noin 1,9 miljoonaa euroa budjetoitua heikompana.

Toimintakateylityksestä merkittävä osa on syntynyt eristä, joihin palvelualue ei ole suoraan voinut vaikuttaa. Näin ollen ylitys esitetään katettavaksi palvelualueen talousohjelmavuosien toimintakatteesta vain osittain. Poikkeuseriä olivat:

- Varhaiskasvatuksen palvelutarpeen kasvusta johtunut henkilöstön lisätarve
- Varhaiskasvatuksen palvelusetelikulujen merkittävä kasvu
- Valmistavan opetuksen ja erityisopetuksen palvelutarpeen kasvusta johtuneet henkilöstön lisätarve
- Lisääntyneistä sairauspoissaoloista johtunut sijaiskulujen kasvu
- Oppilaskuljetusten kustannusten kasvu

Perusopetuksessa palvelutarve on kasvanut valmistavien ryhmien osalta. Kuluja ovat lisänneet valmistavien ryhmien lisäksi kyseisten ryhmien materiaalit sekä yleisesti oppilaskuljetusten lisääntyminen. Covid aiheutti lisäkuluja edelleen vuodelle 2022 muun muassa sijaiskuluina ja siivoukseen- sekä puhtaanapitoon liittyen.

Palvelutarpeen kasvusta aiheutuneet lisämenot

Opetuspalvelut		
Viisi valmistavaa ryhmää ja erityisopetuksen ryhmä	-200 000	Kuusi opettajaa ja kuusi ohjaajaa, lisääntynyt oppilasmäärä
Valmistavan opetuksen materiaalit	-23 000	Valmistavan opetuksen materiaalikustannukset n. 110€/oppilas
Oppilaskuljetukset	-106 691	Lakisääteistä. Kuljetusoppilaiden määrän kasvu 2021 188 oppilasta -> 2022 281 oppilasta. Suurin lisäys yksittäiset taksikuljetukset. Erillisratkaisut.
Opetuspalvelut yhteensä	-329 691	

Covidin aiheuttamia lisämenoja

Opetuspalvelut		
		Sairauspoissaolojen määrä 2021 6 402pv -> 2022 9 027pv (Tartuntatautilain perusteella 2021 167pv -> 518pv 2022). Opetuksen sijaiskulut laskettuna €/päivä vuoden 2021 toteumasta ja kerrottuna kasvulla
Opetuksen sijaiskulut	-212 000	
Siivous- ja puhtaanapito palvelut	-34 000	Alkupalven tehostettu COVID-siivous
Hoitotarvikkeet	-28 000	COVID
Puhdistusaineet ja -tarvikkeet	-15 000	COVID
Opetuspalvelut yhteensä	-289 000	

Korona-pandemian vaikutukset näkyivät edelleen väestön hyvinvoinnissa, vaikka pandemia alkoi v. 2022 hiipua ja useista rajoituksista luovuttiin. Etenkin nuorilla raportoitiin usealta taholta kasvavaa levottomuutta, jopa aggressiivisuutta ja toisaalta myös sosiaaliseen eristykseen liittyvää yksinäisyyttä. Viimeisimpien kouluterveyskyselyjen perusteella Kouluterveyskyselyn mukaan suuri osa lapsista ja nuorista on tyytyväisiä elämäänsä, tyytyväisyys on kuitenkin laskenut verrattuna pandemiaa edeltävään aikaan. Koulunkäynnistä pidetään pääsääntöisesti, 8. ja 9. luokalla kuitenkin vähemmän kuin muissa ikäryhmissä. Suurin osa järvenpäläisistä nuorista harrastaa jotain vähintään kerran viikossa. Yläasteikäiset tytöt kärsivät kohtalaisesta tai vaikeasta ahdistuneisuudesta runsaasti. Kokemus seksuaalisesta häirinnästä eri muodoissaan on lisääntynyt.

Vuonna 2022 tehtiin valtuustoaloite liittyen seksuaalisen häirinnän ehkäisemiseksi. Valtuustoaloitteen alkikirjoitti 20 henkilöä ja se käsiteltiin opetuksen ja kasvatuksen lautakunnassa.

Aloitteessa esitetään selvitettäväksi

- miten kaupunki voisi tehokkaammin ehkäistä seksuaalista häirintää ja ahdistelua kaupunkimme oppilaitoksissa sekä vapaa-ajanpalveluissa
- mahdollisuutta kouluttaa lasten ja nuorten kanssa työskenteleviä kohtaamaan ja tunnistamaan seksuaalinen häirintä yhä paremmin
- varmistamaan, että kaupungin oppilaitoksissa ja lasten ja nuorten vapaa-ajan palveluissa on selkeät ja konkreettiset mallin, joiden avulla ennaltaehkäistään ja tunnistetaan seksuaalista häirintää sekä puututaan siihen

Selvitys on tehty yhteistyönä Hyvinvoinnin ja Opetuksen ja kasvatuksen palvelualueilla. Valtuustoaloitetta on käsitelty eri yhteyksissä ja kerätty tietoutta ja vahvistettu toimintamalleja läpi organisaation. Ennaltaehkäiseminen kaikelle häirinnälle, kiusaamiselle ja kaltoinkohtelulle on myös jokaisen koulun ja oppilaitoksen jo opetussuunnitelmankin määrittelemänä tavoitteena.

Valtuustoaloitetta on käsitelty nuorten ohjaus- ja palveluverkostossa ja laajennetussa kuntatason opiskeluhuoltoryhmässä 31.8.2022. Kokouksessa on ollut mukana tutkija Satu Venäläinen, joka on toteuttanut tutkimuksen Helsingin yliopistossa ”NUORET JA SEKSUAALINEN HÄIRINTÄ” - hankkeesta Nuoret ja seksuaalinen häirintä: erot, merkitykset ja niiden neuvottelu monimuotoistuvassa yhteiskunnassa. Tutkimuksen aineistot on kerätty nettilomakkeen ja nettihaastatteluiden avulla. Näiden lisäksi järjestettiin työpajoja. Aineistot on kerätty aikavälillä tammikuu 2021-kesäkuu 2022. Järvenpään nuorisopalvelut ovat toimineet yhtenä yhteistyökumppanina.

Tutkimuksen keskeisimmät suositukset ovat:

1. Parannetaan seksuaalista häirintää kohdanneiden nuorten auttamiseen tähtävien palveluiden saatavuutta.
2. Huomioidaan sukupuolen ja seksuaalisuuden moninaisuus seksuaalisen häirinnän interventioissa ja ennaltaehkäisyssä.
3. Vahvistetaan suostumuskulttuurin ja seksuaalioikeuksien käsittelyä oppimateriaaleissa ja opetussuunnitelmissa.

4. Tuetaan nuorten aktiivista osallistumista seksuaalisen häirinnän vastustamiseen.
5. Vahvistetaan nuorten kanssa työskentelevien ammattilaisten osaamista seksuaalisen häirinnän ehkäisystä. Järvenpään kaupunki sitoutuu tarkastelemaan tutkimustuloksien keskeisintä viittä suositusta.

Tarkastuslautakunta kysyy: Miten toimenpiteitä juurrutetaan, arvioidaan ja mitataan liittyen seksuaalisen häirinnän aloitteisiin sekä suosituksiin?

Perheiden taloudellinen tilanne on kehittynyt parempaan suuntaan. Kannabiksen kokeilu on vähentynyt ammatillisissa oppilaitoksissa. Yhä useampi lapsi ja nuori kokee terveytensä keskitasoiseksi tai huonommaksi. Samoin yksinäisyyden kokemus on vahvistunut.

Kouluterveyskyselyn mukaan liikkuminen on lisääntynyt lapsilla ja nuorilla 8. ja 9. luokkalaisia lukuun ottamatta ja liikunta-aktiivisuus laskee, mitä vanhempaan ikäryhmään mennään.

Lukio ja toinen aste

Vuonna 2022 lukio-opetuksen opiskelijakohtaiset kustannukset nousivat 230 euroa opiskelijaa kohden, johtuen laajentuneeseen oppivelvollisuuteen liittyvistä materiaalikuluista ja kasvaneista henkilöstökustannuksista. Silti lukio-opetuksen hinta Järvenpäässä (6400 e/opiskelija) on vertailukuntia edullisempi. Vuosina 2021–2022 Järvenpää sai lukiolle 94 073 euroa valtion rahoitusta koronapandemian aiheuttamiin poikkeusoloihin, joka käytettiin henkilöstön palkkaamiseen. Vuosi 2022 toteutettiin lukiossa lähiopetuksena, eikä pandemia vaikuttanut ylioppilaskirjoitusten toteutumiseen suunnitellusti.

Kehitysyhteistyö alueella toimivien toisen asteen oppilaitosten kanssa on vuonna 2022 jatkunut, ja esimerkiksi työssäoppijoiden määrä varhaiskasvatuksessa ja peruskoulussa on kasvanut. Paikalliset oppilaitokset eli Keuda, Step-koulutus ja Spesia tekevät yhteistyötä nuorisopalveluiden kanssa muun muassa Nuorten ohjaus- ja palveluverkostossa, sekä ovat edustettuina laajennetussa kuntatason opiskeluhuollon ohjausryhmässä.

Vuoden 2021 kouluterveyskyselyssä tarkasteltiin osallisuuden kokemusta eri ikäryhmissä. Järvenpäässä huonoiten osallisuutta kokivat ammatillisten oppilaitosten 1. ja 2. vuoden opiskelijat, joista vain 62,1 % koki kuuluvansa itselleen merkitykselliseen yhteisöön tai ryhmään. Lukio-opiskelijoista osallisuutta koki 73,2 %. Sekä lukiossa että ammatillisissa oppilaitoksissa osallisuuden kokemus on vähentynyt edelliseen, vuoden 2019 kouluterveyskyselyyn verrattuna. Saman aikaisesti mielenterveydestään huolta kokevien tai kohtalaisesta tai vaikeasta ahdistuneisuudesta kärsivien määrä on kasvanut sekä lukiossa että ammatillisissa oppilaitoksissa. Vuonna 2022 opetuksen ja kasvatuksen palvelualueella onkin ollut painopisteenä mielen hyvinvointi opetuksessa ja kasvatuksessa. Vuoden 2023 kouluterveyskyselystä voidaankin nähdä, miten Järvenpäässä on onnistuttu vastaamaan nuorten kasvaneeseen pahoinvointiin ja vähentyneeseen osallisuuden kokemiseen.

8. Hyvinvoinnin palvelualue

Palveluverkkosuunnitelmaa on valmisteltu sidosryhmien kanssa ja työ yhdistettiin strategiaprosessiin. Koronapandemia vaikutti edelleen monin tavoin yhteiskunnassamme vuonna 2022. Vaikka pahin tilanne vaikuttaa jääneen taakse, monet merkit kertovat siitä, että pandemia on haastanut hyvinvointia monin tavoin. Indikaattoritietojen valossa moni asia on sängen hyvin, mutta osalla ihmisiä pahoinvointi näkyy.

Viime aikoina Järvenpäässä, kuten muuallakin, on tullut esille nuorten vakavaa oireilua ja häiriökäyttäytymistä. Tämä tukee käsitystä siitä, että otamme nyt vastaan nuorten reaktiota koronapandemiaan ja siitä aiheutuneisiin rajoitustoimenpiteisiin.

Hyvinvointiryhmän mukaan Järvenpää on saavuttanut toiseksi korkeimman tason, hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen portaikossa: Toiminta on pitkäjänteistä ja johdettu systemaattisesti tavoitteista. Onnistumisina nähtiin hyvinvointityön tavoitteiden kirkastuminen ja selkeys sekä suunnittelun ja viestinnän prosessit ja palautteen anto. Verkostojen ja vapaaehtoisten hyödyntäminen hyvinvointityössä sekä Kaikukortti sekä yhteistyön vahvistuminen toimijoiden välillä nostettiin myös onnistumisina esiin.

Tulevaisuudessa tarvitsemme lisää muun muassa poikkihallinnollista yhteistyötä, hyvinvointiviestinnän vahvistamista ja yhteistoimintaa kuntalaisten ja verkostojen kanssa.

Positiivinen mielenterveys aikuisväestöllä on hyvällä tasolla. Psykkinen kuormittuneisuus on suurinta yli 65-vuotiaissa. Työikäisillä psykkinen kuormittuneisuus on suurinta matalan koulutustason ryhmässä. Tulosten perusteella toimenpiteitä ja kaupungin tarjoamien hyvinvointia ja terveyttä tukevien palveluiden saavutettavuutta ja kynnysten madaltamista palveluihin erityisesti ikääntyneille ja matalasti koulutetuille tulee edelleen jatkaa.

FinSote- tutkimuksessa ilmi tulleita asioita yläkouluikäisten tämän päivän haasteista

Useat toimijat kuvaavat osan nuorista käyttäytyvän erittäin levottomasti, jopa aggressiivisesti. Tutkimusten mukaan puolesta vuodesta vuoteen alkaneesta kriisistä tai poikkeustilanteesta on todettu nuorten reagoinnin alkaminen. Tämä tukee käsitystä siitä, että nyt otamme vastaan nuorten reaktiota koronapandemiaan ja siitä aiheutuneisiin rajoitustoimenpiteisiin.

Onkin huomioitava erityisesti ne nuoret, jotka voivat todella huonosti. Työpajatoiminnassa nuorten voimavarojen vähentyminen näkyi niin, että henkilöitä ei aina pystytty tavoittamaan.

Yläasteikäiset tytöt kärsivät kohtalaisesta tai vaikeasta ahdistuneisuudesta runsaasti. Kokemus seksuaalisesta häirinnästä eri muodoissaan on lisääntynyt. Kannabiksen kokeilu on vähentynyt ammatillisissa oppilaitoksissa. Yhä useampi lapsi ja nuori kokee terveytensä keskitasoiseksi tai huonommaksi. Samoin yksinäisyyden kokemus on vahvistunut, mikä on huolestuttavaa.

Kouluterveyskyselyn mukaan liikunta-aktiivisuus laskee mitä vanhempaan ikäryhmään mennään (kuva 8.). Samansuuntainen tulos saadaan vuoden 2022 Move-mittauksen mukaan. Fyysinen toimintakyky on mahdollisesti terveyttä ja hyvinvointia kuluttavalla tai haittaavalla tasolla viidesluokkalaisista lähes kolmasosalla ja noin 45 %:lla kasiluokkalaisista. Kasiluokkalaisten tilanne on selkeästi heikentynyt edellisestä mittauksesta. FinLapset-tutkimuksen havainto lasten ylipainon osuuksista on myös huolestuttava. Kolmasosa 2–6-vuotiaista lapsista on ylipainoisia ja ylipainon osuudet näyttävät säilyvän samoina verrattaessa vanhempiin lasten ja nuorten ikäryhmiin.

Kuva 4 Liisa Majanen / Temalin kiinteistö

Liikunta ja kulttuuri

Korona vaikutti palvelualueen palveluihin ja toimintoihin ja kaupunkilaisten hyvinvointiin. Korona pakotti sulkemaan ja rajaamaan avainalueen palveluja alkuvuodesta, mutta loppukevästä alkaen toiminta oli koko vuoden ajan vilkasta ja toukokuusta alkaen järjestettiin paljon kulttuuritapahtumia. Lisäksi korona-aika on aiheuttanut poikkeuksellisia haasteita ja esteitä toiminnan toteuttamiseksi suunnitellulla tavalla.

Edellä mainittu Kaikukortti saatiin otettua käyttöön ja näin mahdollistettiin taiteen ja kulttuurin kokeminen myös heille, joiden taloudellinen tilanne on tiukka. Kaikukortteja rekisteröitiin 277 kpl. Onko kuntalaisille riittävästi tietoa avoimesti kortista ja sen hakemisesta tarvittaessa? Esimerkiksi nuorisotyö mainostaa avoimesti Kaikukorttia sivustollaan.

Etsivä nuorisotyö jakaa Kaikukortteja. Kaikukorttien tavoitteena on parantaa taloudellisesti tiukassa tilanteessa olevien nuorten, aikuisten ja perheiden mahdollisuuksia osallistua kulttuurielämään ja harrastaa taiteen tekemistä. Tutustu Kaikukorttiin tästä.

Kotouttaminen ja sen toimet

Järvenpään vastaanottokeskus on asuttanut Järvenpäähän yli 700 tilapäistä suojelua saavaa ukrainalaista. Henkilöt saavat peruspalvelut vastaanottokeskuksesta.

Kaupunki on järjestänyt varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen palveluita tarvetta vastaavasti. Tukea ja tekoja -vapaaehtoistyön verkosto on mahdollistanut osallistumista eri tavoin. Ilmari-toiminta on koordinoitunut lahjoitusten keräämisen ja jakelun edelleen.

Osallisuus

Varhaiskasvatuksen asiakastytyväisyyskyselyn mukaan lapset ja huoltajat kokevat osallisuutta toiminnan järjestämisessä. Tulos syksyltä 2022 on erinomainen, 4,1/5. Lapsi kohdataan lämpimästi varhaiskasvatuksessa, lapsi tulee mielellään päiväkotiin ja leikillä nähdään olevan olennainen osa lapsen varhaiskasvatuspäivää. Toiminta on monipuolista ja siinä hyödynnetään lähiympäristöä, tulos 4,3/5.

Viimeisimmän Järvenpäässä toteutetun Imagotutkimuksen mukaan järvenpääläiset kokevat suhteellisen hyvin olevansa osa järvenpääläistä yhteisöä, tulos 3,46/5.

Kaupungin kehittämisestä annettu arvio on huonompi kuin annettujen väittämän keskiarvo. Joten asia on kehittämiskohde järvenpääläisten mielestä. Tilanne on tältä osin sama kuin vuonna 2019, pistetulos 3,04/5. Tähän tulisi jatkossakin kiinnittää huomio.

Kouluterveyskyselyn mukaan nuorimmassa ikäluokassa osallisuuden kehityksen suunta on positiivinen, yläasteikäisillä ja toisen asteen opiskelijoilla tilanne on kehittynyt epäsuotuisampaan suuntaan. Huolestuttavaa on, että yläasteikäisten suunta on kehittynyt epäsuotuisempaan suuntaan Järvenpäässä. Onko olemassa tukitoimenpiteitä oppilaille siirryttäessä yläasteelle ja toisen asteen opintoihin?

Kyselyn mukaan taidetta ja kulttuuria harrastetaan vähintään yhtenä päivässä viikossa kaikissa ikäryhmissä runsaasti ja isoja muutoksia ei ole tapahtunut. Erityisen ilahduttavaa on ammatillisten oppilaitosten opiskelijoiden positiivinen suunta. Aktiivisimpia taide- ja kulttuuriharrastajia ovat 4. ja 5. luokan oppilaat.

Liikunnallista elämäntapaa kuvaavat ilmiöindikaattorit

Liikunnallista elämäntapaa kuvatessa tässä painopisteessä seurataan sekä kestäväen liikkumisen lisääntymistä että liikkuvaa elämäntapaa eri ikäryhmissä. Kävelyn osuus kaikista tehdyistä matkoista on viimeisimmän mittauksen (v. 2018) mukaan 25 % ja se on tavoitetasossa. Pyöräilyn osuus on 14 % kaikista tehdyistä matkoista ja se ei yllä tavoitetasoon 20 %. Joukkoliikenteen osuus on 11 %. Järvenpään Liikuntapalvelut toteutti vuonna 2022 liikuntapaikkojen kuntalaiskyselyn, johon vastasi 456 järvenpääläistä. Vähäinen vastausprosentti 456 on noin 1 % Järvenpääläisistä.

Liikkuvaa elämäntapaa on tärkeä edistää kaikissa eri ikäryhmissä läpi ihmisen elon polun. Liikuntaolosuhdeselvityksessä 2022–2035 linjattuja toimenpiteitä liikkumisen lisäämiseksi läpi elämänkaaren. Ohjatun liikunnan osanottokertoja vuonna 2022 oli 25 809 Tällä hetkellä suurta huolta aiheuttavat Fin Lapset -rekisteriseurannan hälyttävät tiedot lasten ja nuorten ylipainon ja lihavuuden yleistymisestä sekä tuoreimman MOVE-tutkimuksen tiedot lasten ja nuorten liikkumisen tasosta

Yläluokkien oppilaat sekä liikkuvat että harrastavat ohjatusti alaluokkien oppilaita vähemmän, kun taas omatoimisessa harrastamisessa ei ole merkittävää eroa ikäryhmien välillä. Itsensä fyysisesti passiiviseksi koulupäivän aikana arvioi itsensä alaluokkien oppilaista 3,3 % ja yläkoulun oppilaista 9 %. Päivittäisen yhden tunnin liikuntatavoitteen katsoi alittavansa 9,4 % ala- ja 15,2 % yläluokkien oppilaista.

Turvalliseen arkiympäristöön liittyvät ilmiöindikaattorit

Aikuisväestön osalta Järvenpää koetaan viihtyisänä, turvallisena ja alueeseen ollaan tyytyväisiä. Päivittäisen elämänsä erittäin tai hyvin turvallisiksi kokevien osuus on 75,4 %. Imagotutkimuksessa tulee saman suuntaainen tulos, 3,88/5. Poliisin tilastojen mukaan vuonna 2020 yksityisellä paikalla tapahtui 163 rikosta.

Asunnottomien yksineläjien määrä on selvästi laskenut vuodesta 2021 (38 hlö), vuoden 2022 lopussa heitä oli enää 22. Kuitenkaan häätöjen määrä ei ole ollut laskussa. Yleisimmät syyt häätöön ovat vuokratästit ja häiriökäyttäytyminen.

Kouluterveyskyselyn tuloksissa on lasten ja nuorten osalta huolestuttavia kehityssuuntia. -Koulukiusaaminen on lisääntynyt edellisestä kyselystä muissa ryhmissä, paitsi ammatillisissa oppilaitoksissa suunta on ilahduttavasti alaspäin. Lukiolaisten kiusaaminen on prosentuaalisesti kaikkein vähäisintä, mutta se on hyvin lievästi lisääntynyt edellisestä mittauksesta. Järvenpään perusopetuksen oppilaille tehdystä kyselystä ilmenee, että eniten koulua käymättömyyttä aiheuttaa jaksamiseen liittyvät pulmat. Ikävimmiksi asioiksi koulussa koetaan kiusaaminen ja kouluruoan huono maistuvuus. Osa lapsista ja nuorista on kokenut fyysistä väkivaltaa vanhempien tai muiden huolta pitävien, aikuisten taholta. Yleisintä tämä on ala-asteikäisten joukossa, osuus on ollut noin 15 %:n tuntumassa. Lukemat pienenevät vanhemmilla ikäluokilla.

Kokemus opetuksen laadusta, oppimisen tärkeydestä, omasta suoriutumisesta ja jaksamisesta on yläluokalaisilla selkeästi alaluokkalaisia heikompi.

Viher- ja virkistysalueiden merkitys hyvinvoinnille tunnustetaan nykyään hyvin. Korkeintaan 300 metrin etäisyydellä vähintään 1,5 hehtaarin virkistysalueesta asuvien osuus koko väestöstä 89,50 %. Viimeisin kartoitustieto vuoden 2022 päätteeksi on vuodelta 2018.

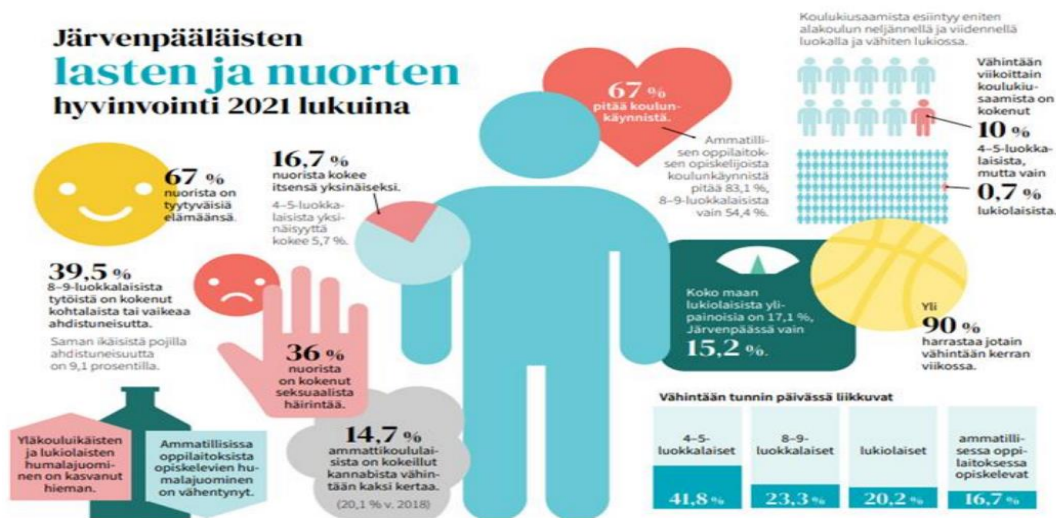
Kuva 5 Liisa Majanen / Westermarckin puisto

Turvallisuus

Liikenteen turvallisuus vaikuttaa vahvasti kokemukseen turvallisesta arkiympäristöstä. Poliisin tilastoista ilmenee Järvenpään osalta liikennerikosten laskeva suunta. Huolena on, että läheskään kaikki liikenne onnettomuudet eivät rekisteröidy. Sillä ellei synny henkilövahinkoja! Ja näkökö korona/etätyöt parantuneessa tilanteessa?

Ehkä merkittävin arjen turvallisuutta vaarantava ilmiö on päihteet sekä niiden käyttö. Kehityksen suunta on lievästi negatiivinen ja verrokkiryhmässä Järvenpään tilanne on kolmanneksi heikoin.

Ikärajavalvonta ja tupakka- ja nikotiiniutuotteiden välittämisen seuranta ja siihen puuttuminen ovat keskeisiä viranomaistoimia saatavuuteen vaikuttaessa. Kokonaiskuvan saamiseksi on edellisen rinnalla hyvä tarkastella myös päivittäistä nuuskan käyttöä sekä tupakointia. Vanhemmissa ikäluokissa seurataan päivittäistä käyttöä. 4. ja 5. luokan järvenpäälaisistä oppilaista ainoastaan 2,4 % on käyttänyt nuuskaa ainakin kerran elämänsä aikana. Yläasteikäisten tilanne on hyvä ja päivittäinen käyttö vaikuttaa olevan vähäisessä laskussa. Lukiolaisten päivittäinen nuuskaaminen on hyvin vähäistä kuten tupakointikin. Yleisintä päivittäinen nuuskaaminen ja tupakoiminen on ammatillisissa oppilaitoksissa opiskelevilla, mutta trendi on laskeva.

Lasten ja nuorten hyvinvointi lukuina (Kouluterveyskysely 2021)

Seuraavassa tarkastellaan humalajuomista, laittomien huumeiden käyttöä sekä kannabiskokeiluja yläasteikäisillä sekä toisen asteen opiskelijoilla. Järvenpäälaiset 8. ja 9. luokkalaisten ovat verrokkiryhmässä muita eniten tosi humalassa vähintään kerran kuukaudessa. Laittomia huumeita ainakin kerran kokeilleiden osuus on Hyvinkään jälkeen yleisintä, tässä ei kuitenkaan ole suuria muutoksia tapahtunut. Vähintään kaksi kertaa kannabista kokeilleiden 8. ja 9. luokkalaisten osuus on Hyvinkään jälkeen toiseksi yleisintä. Lukiolaisten humalajuominen on yleistynyt vuodesta 2017 alkaen ja on verrokkiryhmässä toiseksi yleisintä. Samoin laittomia huumeita kokeilleiden osuus sekä kannabista vähintään kahdesti kokeilleiden osuus on lisääntynyt

Mielen hyvinvointiin liittyvät ilmiöindikaattorit

Mielen hyvinvointi luo pohjan kokonaisvaltaiselle hyvinvoinnille. Hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelmaan on valittu ilmiöindikaattoreita, jotka kuvaavat mielenhyvinvointia tukevia elementtejä tai kertovat haasteista. Kouluterveyskyselyn mukaan suurin osa järvenpäälaisistä lapsista ja nuorista on tyytyväisiä elämäänsä. *Suurinta tyytyväisyys on ala-asteikäisillä ja se on pysynyt sangen korkealla tasolla.* Muissa ikäryhmissä tyytyväisyys on vähentynyt selvemmin edelliseen mittauspisteeseen verrattuna.

Ahdistuneisuus on yleisin ensimmäisenä ilmaantuva mielenterveyden ongelma. Jos siihen ei kiinnitetä huomiota ja puututa ajoissa, ongelmat saattavat kasautua. Kaikissa ikäryhmissä kehityksen suunta on negatiivinen. Alakouluikäisissä itsensä yksinäiseksi kokevien osuus on hyvin matalalla tasolla, mutta kehityk-

sen suunta on hieman negatiivinen. Yläasteikäisillä yksinäiseksi itsensä kokevien osuus on lisääntynyt voimakkaammin kuin toisen asteen opiskelijoilla. Aikuisväestön osalta itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus on pysytellyt alle kymmenessä prosentissa.

Aikuisväestön mielen hyvinvointi on Järvenpäässä sangen hyvällä tasolla. Positiivisen mielenterveyden indeksi on melko korkealla 24,1/35 pistettä ja yli puolet järvenpääläisistä kokee elämänlaatunsa hyväksi. Psykkisesti merkittävästi kuormittuneiden osuus on vähentynyt ja mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavien osuus on pysynyt matalana.

Suositus: Yllä oleviin tutkimuksiin ja havaintoihin liittyen tarkastuslautakunta suosittaa, että tiukkenevasta taloustilanteesta huolimatta hyvinvoinnin palvelualueelle ei tule enää asettaa suoria säästävaatimuksia, vaan sopeutuksia on pyrittävä hakemaan toimintaa tehostamalla käyttämällä sellaisia tapoja, jotka eivät heikennä palveluiden laatua.

Palvelualueiden ja Keusoten toimenpiteet hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä vuonna 2022

Koronapandemia vaikutti edelleen monin tavoin yhteiskunnassamme vuonna 2022. Vaikka pahin tilanne vaikuttaa jääneen taakse, monet merkit kertovat siitä, että pandemia on haastanut hyvinvointia monin tavoin. Indikaattoritietojen valossa moni asia on sangen hyvin, mutta osalla ihmisiä pahoinvointi näkyy. Viime aikoina Järvenpäässä, kuten muuallakin, on tullut esille nuorten vakavaa oireilua ja häiriökäyttäytymistä. Onkin huomioitava erityisesti ne nuoret, jotka voivat todella huonosti. Työskentelyä nuorten hyväksi on tehtävä rinnakkain kodin kasvatustehtävää ja -vastuuta tukien, jotta suotuisia vaikutuksia on mahdollista saavuttaa. Samanaikaisesti monet asiakkaille tärkeät psykososiaalisen tuen palvelut toteutuivat harvakseltaan tai vain etänä. Tullessa vuoteen 2023 nuorten ja nuorten aikuisten hyvinvoinnin heikentyneestä tilasta on näkyvissä vain jäävuoren huippu. Verkostoissa on käyty uudenlaista keskustelua ja toimittu yhdessä nuorten hyvinvoinnin vahvistamiseksi. Verkostot ovatideoineet ja toteuttaneet useita osallisuustapahtumia. Yhtenä nostona tästä on Joutsikki-fest. Yhdistysten ja yhteisöjen kanssa kehitettiin yhteistyössä yhteistoiminnan mallia ja tämä työ jatkuu vuonna 2023. Yhdistyksiä ja yhteisöjä osallistettiin myös Järvenpään uuden strategian valmisteluun.

Konsernipalveluiden palvelualueen toimenpiteitä 2022 Painopisteet. Kaikilla on mahdollisuus osallistua Konpan toimintaan painottuu luontevasti osallisuuden painopisteeseen. Osallisuuden erityisasiantuntija ja viestintä toimivat hyvinvoinnin palvelualueen kanssa yhteistyössä edistäen kaikkien mahdollisuutta osallisuuteen.

Osallisuutta edeltää selkeäsanaisesti tuotettu tieto ja saavutettavat viestintäkanavat kuten sosiaalinen media, painettu joka talouteen jaettava Luonnotar-lehti, tilattava uutiskooste ja verkkosivu-uutiset. Järvenpäämedia -kanavalle aloitettiin hyvinvoinnin oma julkaisu tuotanto hyvinvoinnin tekijöiden itsensä ideoina ja toteuttamana. Resurssien niukkuus vaikuttaa viestinnän määrään suoraan. Vaikuttamistoimielinten eläkeläisneuvosto ja vammaisneuvosto toimintasuunnitelman mukainen vaikuttamistyö on konsernipalveluiden vastuulla. Vaikuttamista oli myös maahanmuuttajien raati- ja dialogitapahtumat kotiutumishjelmaan.

8.1. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen palvelut

Järvenpääläisten hyvinvoinnin tilaa tarkastellaan peilaamalla sitä niihin ilmiöindikaattoreihin, jotka on valittu kuvaamaan tilannetta hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelman neljän painopisteen osalta. Merkittävä osa näistä indikaattoreista on kansallisista väestötutkimuksista poimittuja, mutta myös kunnan omaa tiedonkeruuta on hyödynnetty. Kansallisista väestötutkimuksista on käytetty tuoreimpia käytettävissä olevia

tutkimuksia. Kouluterveyskysely toteutettiin vuonna 2021, FinLapset-rekisteriseuranta vuonna 2021, Fin-Sote-tutkimus vuonna 2020. Vuonna 2022 on toteutettu MOVE-tutkimus sekä osa TEAvisarin seurantatiedoista on kerätty. Kuva 1: Hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelman painopisteet ja tavoitteet.

Kaikilla on mahdollisuus

Kuva 6 Hyvinvointi- ja turvallisuussuunnitelman painopisteet ja tavoitteet

Vuonna 2022 on jatkettu tiiviisti hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen yhteistyötä Keusoten ja hyvinvointialueen kanssa. Yhteistyörakenteita eli ns. yhdyspintoja on laajennettu vastaamaan sotepalveluiden lisäksi myös pelastuspalveluihin liittyviä turvallisuuden edistämisen yhteistyörakenteita sekä toimintatapoja. Järvenpään kaupungin hyvinvointia ja terveyttä edistävän työn organisointi.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen vastuu Järvenpäässä on hallintosäännön mukaan hyvinvointilautakunnalla ja hyvinvoinnin palvelualueella.

8.2. Työllisyys- ja kotoutumispalvelut

Työttömyysaste vuoden 2021 lopussa oli Järvenpäässä 9,4 %, marraskuussa 2022 työttömyysaste oli 9,1 %. 15–24-vuotiaiden työttömien osuus kaikista työnhakijoista oli 13,7 %, marraskuussa 2022 tämä osuus oli 14,08 %.

Ohjaamo, mikä Järvenpäässä toimii Vaikuttamon yhteydessä, tarjoaa maksutonta apua, tukea ja neuvontaa alle 30-vuotiaille mm. työhön, opiskeluun ja arkeen liittyen. Vaikuttamon puolella palvelut ovat samankaltaiset, mutta ilman ikärajaa.

Etsivä nuorisotyö siirtyi vuoden alussa osaamis- ja työllisyyspalveluista nuorisopalveluihin. Osaamis- ja työllisyyspalvelujen ammatillisissa työpajatoiminnoissa sekä Vaikuttamon palvelupisteessä päästiin palaamaan koronapandemiaa edeltäneeseen normaaliin toimintaan rajoitusten väistyessä. Asiakasmäärät kasvoivat samalla merkittävästi. Keväällä käynnistyi pitkäaikaistyöttömien aktivointiyhteistyö Keusoten, TE-toimiston ja muiden Keusote alueen kuntien kesken. Yksikkö on tehnyt selvitystä ammatillisten työpajatoimintojen vaihtoehtoisista järjestämistavoista osana palveluverkkosuunnittelua sekä ollut mukana kehittämässä toiminta-avustuksiin liittyvää prosessia. Kuntalaisten työllistymistä edistäviä yhteistyöprosesseja on

työstetty aktiivisesti Te-hallinnon, Keusoten ja muiden Keusoten alueen kuntien kanssa. Te-palvelujen järjestämisvastuun siirron valmistelu on jatkunut yhteistyössä Te-hallinnon ja muiden Keusoten alueen kuntien kanssa.

8.3. Vapaa-aika ja harrastuspalvelut

Liikuntapaikkainvestoinneista toteutui 394 tuhatta euroa, joka on 17,5 % talousarviossa myönnettyistä investointimäärärahoista. Juholanmäen investointi siirtyy vuodelle 2023, koska kilpailutus jouduttiin markkinaoikeuden päätöksen jälkeen käynnistämään uudestaan. Lisäksi keskustan liikuntapuistohanke siirtyi pääosin vuodelle 2023. Liikuntapaikkainvestoinneista toteutuivat kuntoratojen ylläpitäminen ja kunnossapito sekä Harjulan kentän osalta vanha tekonurmi on poistettu ja tehty pohjat uuden tekonurmen asentamiseksi.

Keskuskentän toteutuksen aloittaminen siirtyi syksyyn 2023. Kuntoratojen ylläpitäminen ja kunnossapito sekä Harjulan kentän osalta suunnitellut toimenpiteet toteutettiin vuoden aikana. Järvenpään liikuntaolosuhdeverkoston kehittämissuunnitelma 2022–2035 kuvaa erilaisten liikuntaolosuhteiden kehittämisen kärkiä ja toimenpideohjelmaa Järvenpäässä tulevana vuosina.

Asuinalueen liikuntapaikkojen saavutettavuus eri tavoin sekä turvallisuus nähtiin olevan parhaalla tolalla. Liikuntapaikkojen kunto, esteettömyys sekä käyttöaikojen sopivuus nähtiin olevan suhteellisen asiallisessa kunnossa. Eniten kehitettävää nähdään olevan liikuntapaikkojen määrässä, monipuolisuudessa sekä nykyaikaisuudessa.

Kuva 7 Liisa Majanen/ Rantapuiston liikuntakeidas

Musiikkiopisto:

Keskisen Uudenmaan Musiikkiopiston toimintakertomusta on laajennettu sisällöltään, mikä tekee toiminnan tarkastamisesta sujuvampaa. Toimintakertomuksessa on huomioitu vuoden 2022 osalta viestintää ja

markkinointia sekä näiden tavoittamia henkilöitä niin kuin niitä on voitu mitata. Edellisessä tarkastuskertomuksessa on suositettu, että mainonnan vaikuttavuutta mitataan. Viestinnällisiin toimintoihin on panostettu muun muassa päivittämällä verkkosivuja ja toteuttamalla suunnitelmallista viestintää.

Musiikkiopisto edistää toiminnallaan Järvenpään kaupungin strategian tavoitetta A2: Virikkeellinen kaupunki tarjoten asukkaille musiikkiopetusta ja harrastamisen mahdollisuuden (1354 oppilaiden määrä), kaupunkilaisille musiikkitapahtumia ympäri vuoden (10 800 kuulijaa vuonna 2022) ja tarjoten ensimmäisen kerran työharjoittelumahdollisuutta nuorille (kaksi henkilöä) kesätyönä.

Musiikkiopiston toimintakate on kehittynyt positiivisesti, mihin näyttävät vaikuttaneet toimintatuottojen kasvu ja -menojen pienentyminen verrattain vuoteen 2021. Talouden luvut jäävät kapeiksi eikä niitä voi verrata aiempiin toimintakertomuksiin, koska lukuja on tuotu eri tavoin esille.

Tarkastuslautakunta suosittaa, että taloudenlukuja pyritään esittämään niin, että niitä on sujuvaa vertailla keskenään ja seurata talouden mittareilla toiminnan kehittymistä.

9. Kaupunkikehityksen palvelualue

Talouden epävarmojen aikojen odotuksessa ja asuntomarkkinoiden näkymien heikentyessä kaupunki kiihdytti huomattavasti maanmyyntiä vuonna 2022. Alkuperäisessä talousarviossa asetettu voittotavoite oli 5,55 miljoonaa euroa. Tilikauden toteumaksi muodostui 8,4 miljoonaa euroa.

Maanmyynnin ja maankäyttökorvausten osalta vuoden 2022 loppupuolella tapahtunut asuntomarkkinoiden nopea heikkeneminen ja mahdollinen markkinatilanteen pitkittyminen on tuotu selkeästi esiin tilinpäätöksessä. Näiden tulojen vähenemisellä on merkittävä vaikutus koko kaupungin talouden tasapainoon. Maanmyynnin nettotulojen ylitys on useana menneenä vuonna paikannut kaupungin taloutta. Tilanteen muuttumisella on vaikutusta koko kaupungin talouden tasapainoon, ja tätä on käsitelty tämän arviointikertomuksen kohdassa 5.2 Talous ja tasapainottamistoimenpiteet.

Lisäksi asuntorakentamishankkeiden suurempi myyntivoitto on kompensoinut yritystonttien (alitus 85 %) maanmyyntiä. Pitkällä aikavälillä tällä on heikentävä vaikutus kaupungin työpaikkaomavaraisuudelle ja verotuloille.

Kaupunkikehityksen sitovien toiminnallisten tavoitteiden osalta realisointilistan sekä Keskustan ja Ranta-
puiston kehittämisen on raportoitu olevan jäljessä aikataulua. Kaupunkikokemuksen tuotteistaminen ei toteutunut. Muilta osin tavoitteiden on raportoitu etenevän aikataulussaan. Realisointien osalta perustelun mukaan kaikilta osin riittäviä päätöksiä ei ole tehty.

Kuva 8 SuperOtus Oy / Rantapuisto

Arvio: Raportoinnissa on tuotu hyvin esiin taloustilanteen heikkenemisen pitkittymisen riski. Realisointilistan toteuttamisen osalta tietyt päätökset riippuvat toisten palvelualueiden palveluverkosuunnitelmista yms., jolloin yhteistyötä palvelualueiden kesken olisi syytä tiivistää.

Pysäköinninvalvonnassa on raportoitu virhemaksujen kirjoittamisen vähentyneen osittain tieliikennelain muutosten takia. Niin kutsuttu ”uusi” tieliikennelaki tuli voimaan jo 2020, ja sen aiheuttamat muutokset pysäköinninvalvontaan on hyvä ottaa huomioon tulotavoitteissa. Muutokset eivät enää aiheuttane suurempaa vähentymää virhemaksuissa, mikä ei olisi tullut näkyviin jo täysin vuoden 2021 luvuissa.

Uuden tieliikennelain mukaan kunnallinen pysäköinninvalvonta ei voi kirjoittaa virhemaksuja yksityisellä alueella, ellei siihen ole kiinteistönomistajan lupaa. Yksityisiä alueita tässä merkityksessä ovat myös kaupungin omistamien yhtiöiden kiinteistöt, esimerkiksi JUST.

Suositus: Tulotavoitteet asetetaan voimassa olevan lainsäädäntö huomioden, ja toteutumaa verrataan siihen.

Suositus: Pysäköinninvalvonnan osalta varmistetaan, että kaupungin määräysvallassa olevien yksityisalueiden pysäköinninvalvonta on sopimusteknisesti järjestetty tarkoituksenmukaisesti.

Kuva 9: Tommi Vainikainen / Puuttuvan lumiauran arvoitus

Alueiden kunnossapito ja urakoinnin valvonta

Lautakunta on erikseen selvittänyt yleisten alueiden kunnossapidon ja urakoiden valvontaa. Kunnossapidosta selvitettiin kaupunkilaisten jättämän palautteen käsittelyä. Kaupungin palautepalveluun jätetyt, erityisesti aurausta koskeva palaute, ohjautuvat sopimuksen mukaisesti urakoitsijalle kaupungin asiakaspalvelupisteen kautta. Myös väliaikaiset liikennejärjestelyt ovat usein palautteen aiheina. Selvityksen perusteella lähtökohtaisesti palaute ohjataan asiakaspalvelusta korjaavalle taholle ilman, että työmaiden tai urakan valvoja selvittäisi laiminlyönnin ja sanktion aiheellisuuden.

Tilapäisten liikennejärjestelyjen valvonta vaikuttaa liikenneturvallisuuteen ja kaupunkilaisten liikkumismahdollisuuksiin. Esimerkkikuva Wärtsilänkadulla polvenkorkuisesta lumivallasta kavennetulla väylällä on tilanne kolme päivää palautteen vastaamisen jälkeen. Tilanteessa normaalia kunnossapitoa ei pystytty tekemään kavennetussa kohdassa, joten työmaata on huomautettu velvollisuudesta hoitaa lumenpoisto.

Talventulon takia keskeneräiseksi jääneiden saneerauskohteiden kunnossapitoon ja liikenneturvallisuuden ei aina ole kiinnitetty huomiota eikä tieto talvikunnossapidolta välity saneerausurakoitsijalle eikä kaupungille. Esimerkkikuvat Keskustan Kisapolulta, missä marraskuussa talventulon seurauksena kesken jääneen saneerauskohteen kunnossapidon puutteet olivat sekä vaarallisia että asumisviihtyvyyttä haittaavia.

Kuva 10 Kisapolku 15.11.2022 katusaneerauksen jälkeen. Juholankadun jalkakäytävä avattu uudelleen, jäänyt asfaltoimatta.

Kuva 11 Kisapolku 30.1.2023. Lumenaurauksien jälkeen sora on levinnyt pitkin katuja ja asfaltoimaton kohta syventynyt.

Kuva 12 Kisapolun ja Juholankadun risteys 25.4.2023. Sorakuoppa yli 20 cm syvä.

Suositus: Ulkoistetun ylläpidon ja katujen rakentamisen urakoinnissa valvonnan resursointi ja riittävyys huomioidaan.

Osallisuuden vahvistaminen

Kaupunkistrategia tavoittelee avointa hallintoa, joka nojaa aidosti vaikutusarvioihin ja hyödyntää tehokkaasti viestintäkanavia. Asukkaiden ja sidosryhmien tulee saada tietoa ja päästä aidosti vaikuttamaan itseään koskeviin asioihin jo mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Ennakkovaikutusten arvioinnit kytketään jo valmistelun alussa mukaan päätöksentekoon. Viranhaltijänäkemysten asiasta tulee muodostua vasta kun asiaan on riittävän laajasti kerätty näkemyksiä eri tahoilta; myös asukkailta.

Lainsäädännön aikarajat saattavat olla käytännössä haasteellisia (esim. kesäloma-aikoina) ja menettelysäädökset kuntalaisten vaikuttamismahdollisuuksille ja osallistamiselle vaikeasti avautuvia. Asukkaiden ja sidosryhmien kiinnostus sekä kannan muodostus kulloiseenkin itseään ja omaan arkielämään vaikuttavaan asiaan saattaa herätä vasta kun asiaa käsitellään julkisuudessa tai toimenpiteet alkavat. Tiedottamisen oikea-aikaisuus on oleellista rakennustoimenpiteiden ajanakin. Esimerkiksi JYK:in ympäristön katusaneerausten yhteydessä tiedottamista seuraavan aamun liikennettä haittaavista toimenpiteistä jaettiin paperilapuilla postilaatikoihin vasta edellisiltana. Osallistamisen tosiasiallinen helpottaminen mahdollistuu vaikkapa kehittämällä keinoja madaltaa kynnystä yhteydenpitoon asukkaiden ja viranomaisten välillä.

Kaupunkikehityksen rakennushankkeiden suunnittelun ja toteuttamisen suhteen kaupunkilaisten osallistamista ennakkovaikutustenarvioinnissa voidaan edelleen kehittää strategian avoimen hallinnon periaatteiden mukaan. Asukkaiden kokemuksia ja näkemyksiä oman asuinympäristönsä suunnittelussa voidaan hyödyntää lainsäädännön edellyttämää vähimmäisvaatimusta enemmän.

Suositus: Suositellaan sen selvittämistä voisiko etukäteisviestintä- ja kuulemisaikoja pidentää kaupunkilaisten osallistamisen edistämiseksi ja yhteistyölle suunnittelijoiden ja asukkaiden välillä luoda lisämahdollisuuksia. Sopimuksien myötä urakoitsijoille kuuluvan viestinnän oikea-aikaisuutta ja toimivuutta suositellaan valvottavan tehokkaammin ja tarvittaessa kehittää järjestelmää.

9.1. Järvenpään Vesi

Määrärahojen käytön vesihuoltoverkostojen uusimiseen mainitaan olleen hyvä suhteessa korjausvelkaan. Korjausvelan määrää ei kuitenkaan avata tarkemmin. Vertailuna todettakoon, että kaupunkikehityksen palvelualueen osalta korjausvelkaa arvioidaan vuosittain sekä sen kehitys raportoidaan.

Korjausvelka muodostuu verkostosta ja pumppaamoista, joita on rakennettu -60 luvun alusta lähtien. Korjaustarvetta on, kun verkoston käyttöikä 50 vuotta ja vanhempi. 2030-luvulla on välttämätöntä saada huomattava määrä vanhoja linjoja korjausohjelmaan.

Varavoimakoneita hankittiin pumppaamoille ns. laajempien sähkökatkojen varalle. Aiemmin oli hankittuna vain kaksi siirrettävää varavoimakonetta, mutta laajemmassa katkotilanteessa niillä ei pärjätä. Siksi varauduttiin kiinteisiin koneisiin kriittisille pumppaamoille

Nykyisen tilanteen mukaan kaupungin laajeneminen uusilla hankkeilla vie määrärahoista suuren osan.

Korjauksiin ja saneerauksiin käytetyt varat:

v. 2022 2,58 M€, ja määrärahaa käytettiin kokonaisuudessa 4,3 M€ (uudet hankkeet 1,63 M€)

v. 2021 3,1 M€, ja määrärahaa käytettiin kokonaisuudessa 3,7 M€ (uudet alueet 0,5 M€)

Vesitornin korjausta on tehty vuosittain vuodesta 2014 alkaen, päättyen vuonna 2022. Samoin pumppaamoja on saneerattu suunnitelmallisesti vuodesta 2007 alkaen.

Vesihuoltoverkostoihin kuuluvat vesijohto-, jätevesiviemäri-, ja hulevesiviemäriverkostot sekä pumppaamot.

Investointimäärärahaa on varattuna 5,5 M€ / 2023.

Vesijohtojen osalla vuosittainen korjaustarvearvio on luokkaa 2 M€. Verkostopituus n. 218 km

Jätevesiviemärien osalla vuosittainen korjaustarvearvio on luokkaa 2,5–3,0 M€. Verkostopituus n. 200 km.

Hulevesiviemärien osalla vuosittainen korjaustarvearvio on luokkaa 2–2,5 M€. Verkostopituus n. 190 km.

Edellisessä arviointikertomuksessa tarkastuslautakunta kiinnitti huomiota vesimittareiden vaihtomääriin. Vuonna 2022 vesimittareita onkin vaihdettu huomattavasti edellistä vuotta enemmän. Tilinpäätöksestä ei kuitenkaan selviä suoraan onko vesimittareiden vaihtomäärä riittävä suhteessa vaihtotavoitteeseen. Koronasta johtuvasta tekemättömistä vaihdoista johtuen vuoden 2022 vaihtotarpeeksi on arvioitu noin 2500 kpl (Veden johtokunta 9.3.2022 § 4), mutta tilinpäätöksen mukaan toteuma 2022 oli 1399 kpl.

Suositus: Korjausvelan raportointia selkiytetään esimerkiksi euromääräisillä arvioilla korjausvelasta ja sen kehityksestä eri vuosina. Myös vesimittareiden vaihtomäärää verrataan vaihtotavoitteeseen.

10. Tarkastuslautakunnan esitys arviointikertomuksen käsittelyprosessiksi

Tarkastuslautakunta suosittelee seuraavaa arviointikertomuksen käsittelyprosessia:

1. Arviointikertomuksen esittely valtuustolle 12.6.2023.
2. Arviointikertomuksen käsittely kaupunginhallituksessa viimeistään elokuussa 2023, jossa tarkastuslautakunnan toimenpidepyynnöt annetaan hallinnon aloille.
3. Selvitys- ja vastauspyyntöjä koskevien asioiden viranhaltija- tai lautakuntakäsittely
4. Selvitykset kaupunginhallitukselle viimeistään 16.10.2023 kokoukseen vastineiden käsittelyä varten. Vastineet tulee toimittaa tarkastuslautakunnalle tiedoksi.
5. Tarkastuslautakunta katselmoi vastaukset 18.10.2023 kokouksessaan.
6. Arviointikertomuksesta ja vastineista keskustellaan valtuuston syksyn seminaarissa 27.-28.10.2023 yhdessä talousarviokeskustelun kanssa.
7. Kaupunginhallitus antaa valtuustolle lausunnon toimenpiteistä, joihin arviointikertomus antaa aihetta, 13.11.2023 kokoukseen.
8. Valtuusto käsittelee huomioiden arviointikertomuksen suositusten ja niihin annettujen vastineiden vaikutusta vuoden 2024 talousarvioon.

Tilintarkastaja on antanut 25.4.2023 tilintarkastuskertomuksen vuodelta 2022 ja tarkastuslautakunta yhtyy tilintarkastajan antamaan lausuntoon tilikaudelta 1.1. – 31.12.2022.

11. Vakuudeksi

Järvenpäässä 23.5.2023

Vesa Müller
Puheenjohtaja

Seppo Heino
varapuheenjohtaja

Ari Alapartanen

Ursula Arsiola

Jari Saarinen

Antti Honkanen

Liisa Majanen

Veera Männistö

Liina Tiusanen

Lotta Vainiola

Tommi Vainikainen